

AIDWATCH

2022

HODNOTIACA SPRÁVA

The image shows the cover of a report titled 'AIDWATCH 2022'. The background is a light gray with a faint, stylized grid pattern of curved lines. In the center, there is a large circle with a color gradient from red on the left to orange on the right. The word 'AIDWATCH' is written in bold, white, uppercase letters across the middle of the circle. Below it, the year '2022' is written in a white, sans-serif font.

AIDWATCH

2022

OBSAH

ÚVOD	4
ZHRNUTIE	6
EXECUTIVE SUMMARY	9
HUMANITÁRNA KRÍZA V SÚVISLOSTI S VOJNOU NA UKRAJINE	12
OBJEM ROZVOJOVEJ SPOLUPRÁCE	14
1. Objem oficiálnej rozvojovej spolupráce v EÚ	15
2. Objem oficiálnej rozvojovej spolupráce SR alebo čakanie na katastrofu	17
3. Bilaterálna vs. multilaterálna rozvojová spolupráca	20
NAFÚKNUTÁ POMOC	22
EFEKTÍVNOSŤ ROZVOJOVEJ SPOLUPRÁCE	26
1. Zameranie na výsledky	27
2. Inkluzívne partnerstvá v oblasti rozvoja	32
3. Transparentnosť a vzájomné vyvodzovanie zodpovednosti	34
ZNIŽOVANIE NEROVNOSTÍ	36
1. Najmenej rozvinuté krajiny	38
2. Prierezové témy a zraniteľné skupiny	39
GLOBÁLNE VZDELÁVANIE	40
VYBRANÉ NÁSTROJE SLOVAKAID	42
MONITOROVANIE NAPŔIENIA VYBRANÝCH ODPORÚČANÍ OECD-DAC ZO STRANY SR	46
PRÍLOHY	50
ČLENSKÉ A POZOROVATEĽSKÉ ORGANIZÁCIE	59

ÚVOD

Aj v roku 2021 sme žili v bubline, ktorá pomaly praská.

A hoci už pomaly pripúšťame, že globálne výzvy v podobe konfliktov, pandémie covid-19, zmeny klímy, utečenectva, zvyšovania nerovností či úpadku demokracie majú vplyv aj na Slovensko, stále na tieto výzvy ako spoločnosť dostatočne nereagujeme. Slovom predsedu vlády Eduarda Hegera z prejavu na konferencii Ambrela Development Forum: *„Človek si často predstaví humanitárnu pomoc v ďalekej cudzine, to však pre Slovensko už viac neplatí. Musíme brániť ukrajinskú slobodu a solidaritu.“*

24. februára 2022 sme sa zobudili do ponurého rána spôsobeného ruskou vojenskou inváziou na Ukrajinu. Začala sa najväčšia humanitárna a utečenecká kríza v Európe od druhej svetovej vojny. Pre jej bezprecedentný rozsah a blízkosť Slovensku sme sa rozhodli urobiť výnimku a do správy AidWatch za rok 2021 vložiť špeciálnu časť venovanú Ukrajine.

Ani napriek tejto obrovskej kríze nesmieme zabúdať, že svet trápí hneď niekoľko megakríz, ako sú hlad, zmena klímy, ozbrojené konflikty a zvyšovanie nerovností. Počet ľudí žijúcich v extrémnej chudobe (menej ako 1,90 USD/deň), podľa správy OSN¹, prvýkrát v roku 2020, za viac ako 20 rokov, neklesal, ale medziročne narástol na 713 mil. osôb. V dôsledku pandémie covid-19, rastúcich cien potravín a globálnych dosahov vojny na Ukrajine sa môže do extrémnej chudoby prepadnúť až o 95 mil. ľudí viac, ako sa čakalo. V roku 2021, podľa UN OCHA, 306 miliónov ľudí žijúcich v 73 krajinách potrebovalo humanitárnu pomoc, čo je o 90 miliónov viac ako v roku 2019, pred pandemiou covid-19.

Čo s tým môžeme spraviť? Ako môže SR ako zodpovedný medzinárodný partner prispieť svojou malou troškou k tomu, aby bol život na našej planéte lepší?

Súčasná vláda sa nachádza za polovicou svojho funkčného obdobia. Pri pohľade na systém rozvojovej pomoci SR a záväzky v programovom vyhlásení vlády je možné pre rok 2021 konštatovať tieto kľúčové zistenia:

- SR nemá realizovateľnú víziu pre rozvojovú pomoc – takú, ktorá nie je iba stratégiou na papieri, ale takú, ktorej by boli priradené aj konkrétne ciele a priradené zdroje. Absentuje pritom vôľa robiť systémové zmeny a odvaha testovať inováčne nástroje.
- Nedošlo k systémovému navýšeniu bilaterálnej pomoci a hrozí, že medzinárodný záväzok prispievať na ODA 0,33 % HND v roku 2030 SR nenaplní.
- Fragmentácia zdrojov, nástrojov, intervencií je veľmi vysoká, zatiaľ čo predvídateľnosť a konzistencia procesov a rozhodnutí aj v roku 2021 poklesli.
- V oblasti transparentnosti systému rozvojovej spolupráce nastal pozitívny posun.

Napriek vyššie uvedenému sme presvedčení, že Slovensko je schopné robiť viac a humanitárna kríza na Ukrajine môže tento potenciál prebudiť.

AidWatch 2021, správa Platformy rozvojových organizácií – Ambrela, ktorá opisuje a hodnotí systém rozvojovej spolupráce vrátane jeho procesov, míľnikov, ale aj stanovených a dosiahnutých cieľov v roku 2021, sa snaží hľadať odpovede na tieto otázky a ponúkať návrhy na zlepšenie verejných politík v oblasti rozvojovej pomoci.

Čitateľ či čitateľka v nej môže nájsť množstvo súvislostí a argumentov, číselných údajov, grafov. Na viacerých miestach nájde porovnania s Írskou republikou, ktorá môže slúžiť ako príklad. Pre lepšiu orientáciu sme tiež upravili štruktúru AidWatchu.

Veríme, že čítanie AidWatchu bude pre vás inšpiratívne.

DANIEL KABA

výkonný tajomník

1 Dostupné na: <https://unstats.un.org/sdgs/report/2022> (navštívené 15. októbra 2022).

ZHRNUTIE

Rok 2021 sa v systéme rozvojovej spolupráce SR niesol až na výnimky skôr v duchu nevyužitej príležitosti. Druhý pandemický rok mohol priniesť priestor pre akési väčšie zamyslenie a otvorenie dialógu o vízii rozvojovej spolupráce, preskupenie síl, inovácie či spustenie zásadnejších systémových vylepšení.

Hoci SR má na papieri kvalitnú strednodobú stratégiu rozvojovej pomoci, ciele na daný rok často nie sú jasné alebo spriorizované. Ak aj sú pomenované, nie je im priradená adekvátna dôležitosť na politickej úrovni a alokované dostatočné zdroje na ich napĺňanie. Absentuje tak vízia, ktorá by bola pretavená do konkrétnych krokov.

Je alarmujúce, že napriek rastúcim globálnym výzvam v susedstve EÚ a Slovenska s čoraz väčším vplyvom na obyvateľov SR, napriek čiastočnému zotaveniu ekonomiky, medzinárodnému záväzku a príslubu z programového vyhlásenia vlády o tom, že sa bude „... usilovať o zrýchlenie navyšovania finančných zdrojov na bilaterálne aktivity rozvojovej spolupráce, a to v súlade s našimi záväzkami voči Organizácii pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD)“, SR ani v roku 2021 systematicky nenavýšila objem rozvojovej pomoci.

V roku 2021 vynaložila SR na rozvojovú pomoc 131 mil. eur. Nepriblížila sa tak k svojmu medzinárodnému záväzku dosiahnuť 0,33 % HND do 2030, ku ktorému chýbalo 190 mil. eur. Skutočná bilaterálna pomoc dosiahla 17,3 mil. eur.

V snahe vykázať aspoň nominálny nárast sa SR uchýlila k tomu, že do rozvojovej pomoci nesytemovo započítala aj sumu 9,42 mil. eur v podobe darovaných vakcín partnerským krajinám na boj s pandemiou covid-19. Bez tejto sumy by bola nominálna hodnota rozvojovej pomoci SR dokonca nižšia ako v roku 2020.

Na to, aby SR dosiahla svoj medzinárodný záväzok 0,33 % HND do 2030, by musela ročne kontinuálne zvyšovať rozvojovú spoluprácu o cca 45 mil. eur.

Aj pre rapidne rastúcu infláciu hrozí, že nielen reálny vplyv projektov v partnerských krajinách SlovakAid, ale aj kapacity slovenských aktérov budú zdecimované. Inflácia za posledné roky rastie v desiatkach percent. V júni 2022 sa medziročne vyšplhala na 13,2 %, dostala sa na maximum za posledných 22 rokov a nepretržite rastie už viac ako jeden a pol roka.

Z opačnej strany kapacity aktérov ovplyvňuje fakt, že objem skutočnej bilaterálnej pomoci nerastie.

Naopak, zväčšuje sa rozdiel medzi bilaterálnou a multilaterálnou pomocou v neprospech bilaterálnej časti. V roku 2021 skutočná bilaterálna pomoc voči multilaterálnej tvorila iba 14 % (19 % v 2019, 16 % v 2020).

Je znepokojivé, že až 41 eurocentov z každého eura vykázaného ako bilaterálna rozvojová pomoc predstavuje nafúknutú pomoc (peniaze, ktoré sa nikdy nedostali do rozvojovej krajiny, alebo účel ich použitia zásadným spôsobom neprispel k znižovaniu chudoby na globálnom Juhu).

Slovenská rozvojová spolupráca má tiež ďalšie problémové oblasti: (i) príliš veľa partnerských krajín, (ii) extrémne veľa rozvojových intervencií v porovnaní s obmedzenými finančnými, personálnymi, expertnými a inými zdrojmi, (iii) na programové krajiny prispieva iba 12 % z celého objemu bilaterálnej pomoci, (iv) pomer medzi financiami alokovanými na projekty a finančné príspevky je vo výrazný neprospech pre projekty.

Okrem toho klesla predvídateľnosť a konzistencia procesov a rozhodnutí v rozvojovej pomoci na viacerých úrovniach. Na jednej strane rozhodnutie MZVaEZ SR fokusovať obmedzené zdroje na menší počet partnerských krajín (pokles z 24 na 14 krajín) dáva zmysel. Na strane druhej, v texte uvádzame na príklade Afganistanu a Etiópie, že spôsob, akým sa krajiny pridávajú a odoberajú zo zoznamu prijímateľov, nie je dostatočne predvídateľný, odôvodnený a konzistentný so strategickými dokumentmi alebo s predchádzajúcimi vyhláseniami MZVaEZ SR. Toto výrazne sťažuje nielen orientáciu na výsledky, ale aj plánovanie a činnosť slovenských organizácií v partnerských krajinách SlovakAid. Taktiež nie je úplne zreteľná snaha o fokusovanie sa, pokiaľ ide o iné nástroje, ako napr. finančné príspevky, vysoký počet rozvojových intervencií, spoluprácu s vybranými medzinárodnými organizáciami a pod. Z pohľadu predvídateľnosti procesov nie je zrejmé, či a aké pokračovanie bude mať proces tvorby humanitárnej stratégie, ktorý bol prerušený v decembri 2021.

Z pohľadu konzistentnosti je nejasné, prečo v druhom pandemickom roku už neboli vyhlásené humanitárne výzvy na pomoc pri covid-19 na rozdiel od roku 2020. Za veľmi dôležitú z hľadiska ovplyvňovania verejnej aj odbornej diskusie považuje Ambrela iniciatívu prezentovať správu o rozvojovej pomoci SR na Zahraničnom výbore NR SR, zavedenú v 2020. Táto sa však v roku 2021 neuskutočnila. Je tiež škoda, že na rozdiel od roku 2020, v 2021 nebola vyhlásená dotačná výzva pre strategické partnerstvo/rámcové kontrakty, napriek tomu, že rozpočet na dotácie sa medziročne zásadne nezmenil.

Hoci celková komunikácia medzi občianskou spoločnosťou a MZVaEZ SR je relatívne otvorená, toto sa nepretavilo do výsledku, ktorý by znamenal zlepšovanie prostredia pre občiansku spoločnosť, tak ako sa k tomu vláda zaviazala v programovom vyhlásení

alebo na medzinárodnej úrovni pri napĺňaní cieľa trvalo udržateľného rozvoja č. 17. Skôr naopak, ekonomické dôsledky pandémie covid-19 prejavene v inflácii alebo inými negatívnymi externalitami neboli riešené a viacero vhodných príležitostí na posilnenie spolupráce ostalo nevyužitých.

Pozitívne však možno hodnotiť zvýšenie transparentnosti hodnotiaceho procesu pri dotačných výzvach. Agentúra SAMRS začala v roku 2021 zverejňovať bodové hodnotenie schválených a neschválených projektov, stručný opis projektov, revidovala Akčný plán boja proti korupcii SAMRS pre rok 2021 a začala zverejňovať zoznam externých odborných hodnotiteľov.

Krokom vpred je tiež skutočnosť, že v novembri 2021 SAMRS podpísala dohodu na realizáciu prvého projektu delegovanej spolupráce EÚ v Moldavsku, kde bude agentúra v pozícii vedúceho partnera.

Odporúčania

Objem a vykazovanie oficiálnej rozvojovej spolupráce

1. Navýšiť rozpočet na rozvojovú pomoc v roku 2024 na 0,21 % HND a pripraviť reálny záväzný plán navýšovania rozvojovej pomoci do roku 2030.
2. Systematicky prepojiť bilaterálnu a multilaterálnu rozvojovú spoluprácu SR s inštitúciami EÚ a jej členských štátov vrátane efektívneho zapojenia SR do iniciatív Tímu Európa.
3. Prijatť riešenia na zmiernenie dôsledkov vysokej inflácie na slovenských aktérov a účinok slovenských intervencií.
4. Zvýšiť objem dotačných výziev určených pre MNO, zvýšiť finančné alokácie na inštitucionálne financovanie MNO a vytvoriť formát trojstranného rokovania o rozpočte rozvojovej pomoci medzi MZVaEZ SR, MF SR a občianskou spoločnosťou.
5. Zdržať sa vykazovania výdavkov, ktoré nemajú reálny vplyv na zlepšenie života ľudí v partnerských krajinách, ale skresľujú skutočný obraz poskytovanej rozvojovej spolupráce. Ide konkrétne o náklady na sekuritizáciu, integráciu utečencov, štipendiá a odpustenie dlhu.

Kvalita oficiálnej rozvojovej spolupráce

1. V snahe formovať víziu Slovenska v rozvojovej pomoci, zaviesť každoročnú konferenciu ODA s prezentáciou evaluácií a diskusiou o ďalšom smerovaní sektora, organizovať počas roka viacero menších formátov diskusií k čiastkovým alebo aktuálnym otázkam, pokračovať v organizovaní rozvojových fór v programových krajinách SlovakAid.
2. Posilniť zameranie na výsledky a znížiť fragmentáciu na úrovni teritoriálnych priorít, intervencií, nástrojov a zvýšiť predvídateľnosť a konzistenciu v rozhodnutiach a procesoch.
3. Sústrediť sa na znižovanie chudoby a nerovností a princípu *leaving no one behind* a zaradiť aspoň jednu najmenej rozvinutú krajinu medzi programové krajiny.
4. Posilniť dialóg s občianskou spoločnosťou, zvýšiť participatívnu na rozhodovacích procesoch, zvýšiť kvalitu informovaných rozhodnutí podporených relevantnými dátami, evaluáciami a analýzami.
5. Transformovať koordinačný výbor s cieľom posilniť jeho kompetencie, zvýšiť dôležitosť agendy na vládnej úrovni a sfunkčniť jeho pracovné skupiny.

EXECUTIVE SUMMARY

With a few exceptions, the year 2021 was in the development cooperation system of the Slovak Republic viewed rather in the spirit of a missed opportunity.

The second pandemic year could have provided room for greater reflection and opened up a dialogue about the vision of development cooperation, regrouping of forces, innovations, or the launch of more fundamental improvements to the system.

Although Slovakia has a good-quality medium-term development aid strategy on paper, the goals for any given year are often not clarified or prioritized. Even if they are pinpointed, they are not assigned adequate importance at the political level, with sufficient resources allocated for their fulfillment. Thus, there is no vision that could be concretized.

It is alarming that, despite growing global challenges in the neighborhood of the EU and Slovakia with an ever-increasing impact on the inhabitants of the Slovak Republic, despite the partial economic recovery, International commitment and the promise in the Government's Manifesto that it will „... *strive to accelerate the increase of financial resources on bilateral development cooperation activities, in accordance with our commitments to the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD).*“ the Slovak Republic still did not systematically increase the volume of development aid in 2021.

In 2021, the Slovak Republic spent euro 131 million on development aid, not even close to its international commitment of reaching 0.33% of GNI by 2030, which was short by 190 million euro. Last year, genuine bilateral aid reached 17.3 million euro.

In an attempt to show at least a nominal increase, the Slovak Republic resorted to the unsystematic step of including the sum of 9.42 million euro of development aid in the form of donated vaccines for partner countries to fight the COVID-19 pandemic. Without this amount, the nominal value of the Slovak Republic's development aid would have been even lower than in 2020.

In order for the Slovak Republic to achieve its international commitment of 0.33% GNI by 2030, it would have to continuously increase development cooperation by approx. 45 million euro annually.

Considering inflation's rapid rise, there is a risk that both the true impact of projects in SlovakAid partner countries and the capacities of Slovak actors will be decimated. In recent years, inflation has been growing by tens of percentage points. It climbed to 13.2% year-on-year in June 2022, reached a 22-year high, and has been skyrocketing continuously for more than a year and a half.

On the other hand, the capacity of actors is affected by the fact that the volume of genuine bilateral aid is not growing. The discrepancy between bilateral and multilateral aid is increasing, to the detriment of the bilateral part. In 2021, genuine bilateral aid compared to multilateral was only 14% (19% in 2019, 16% in 2020).

It is worrying that up to 41 euro cents from every euro reported as bilateral development aid represents inflated aid (money that never reached the developing country, or did not significantly contribute to poverty reduction in the Global South).

Slovak development cooperation also has other problem areas: (i) too many partner countries, (ii) an overload of development interventions that are out of proportion with its limited financial, personnel, expert, and other resources, (iii) program countries receive only 12% of the entire volume of bilateral assistance, (iv) the percentage of funds allocated to projects and financial contributions is significantly unfavorable for projects.

In addition, the predictability and consistency of processes and decisions in development aid at multiple levels have declined. On the one hand, the decision of the Ministry of Foreign Affairs of the Slovak Republic to direct limited resources to a reduced number of partner countries (a decrease from 24 to 14 countries) makes sense. On the other hand, we cite the examples of Afghanistan and Ethiopia to illustrate that the way in which countries are added and removed from the list of recipients is not sufficiently predictable, justified, or consistent with strategic documents or previous statements of the Ministry of Foreign Affairs of the Slovak Republic. This makes it much more difficult to focus on results, and for Slovak organizations in SlovakAid partner countries to plan and operate. In addition, the focus is not completely clear when it comes to other tools such as financial contributions, the high number of development interventions, cooperation with selected international organizations, etc. From the point of view of predictability, it is not clear whether and how the humanitarian strategy drafting process, which was interrupted in December 2021, will continue.

From the point of view of consistency, it is unclear why, in the second year of the pandemic, humanitarian appeals for help with COVID-19 were no longer made, in contrast to 2020. Ambrela considers the initiative, introduced in 2020, which presents a report on development aid to the foreign committee of the National Parliament to be absolutely essential for shaping public discourse. However, this did not take place in 2021. It is also a pity that, unlike in 2020, a call for strategic partnership/framework contracts was not published in 2021, although the budget for grants did not fundamentally change between those two years.

Although the overall communication between civil society and the Ministry of Foreign Affairs of the Slovak Republic is relatively open, this has not translated into a result that would manifest an improvement in the environment for civil society, which the government has committed itself to in the Government's Manifesto or at the international level in fulfilling the goal of sustainable development no. 17. On the contrary, the economic impacts of the COVID-19 pandemic that manifested in inflation and other negative externalities were not addressed. Several suitable opportunities for strengthening cooperation remained unused.

However, increased transparency in the evaluation process of calls for proposals can be positively assessed. In 2021, SAIDC began to publish a point assessment of approved and unapproved project proposals, a brief description of projects and a list of external expert evaluators. It also revised its Anti-Corruption Action Plan for 2021.

The fact that in November 2021, SAIDC signed an agreement to implement the first EU delegated cooperation project in Moldova, where the agency will be positioned as a leading partner, is also a step forward.

Recommendations

Volume and reporting of official development cooperation

1. Increase the budget for development aid in 2024 to 0.21% of GNI and prepare a realistic, binding plan for increasing development aid until 2030.
2. Systematically connect the Slovak Republic's bilateral and multilateral development cooperation with the institutions of the EU and its member states, including the effective involvement of the Slovak Republic in Team Europe Initiatives.
3. Adopt solutions to mitigate the effects of high inflation on Slovak actors and the impact of Slovak interventions.
4. Increase the volume of calls for proposals intended for NGOs, increase financial allocations for institutional financing of NGOs and create a format for tripartite negotiations on the development aid budget between the Ministry of Foreign Affairs and Economic Development of the Slovak Republic, the Ministry of Finance of the Slovak Republic and civil society.
5. Refrain from reporting ODA expenditures that do not have a real impact on improving people's lives in partner countries, thereby distorting the true picture of ODA provided. These include the costs of securitization, refugee integration, scholarships, and debt relief.

Quality of official development cooperation

1. In an effort to shape the vision of Slovakia in development aid, introduce an annual ODA conference, with a presentation of evaluations and a discussion on the further direction of the sector, to organize several smaller formats of discussions on partial or topical issues during the year, to continue organizing development forums in the SlovakAid program countries.
2. Strengthen the focus on results. Reduce fragmentation at the level of territorial priorities, interventions, and tools. Increase predictability and consistency in decisions and processes.
3. Focus on reducing poverty and inequality. Adopt the principle of leaving no one behind. Include at least one least developed country among the program countries.
4. Strengthen dialogue with civil society. Increase participation in decision-making processes. Increase the quality of informed decisions supported by relevant data, evaluations and analyses.
5. Transform the Coordinating Committee in order to strengthen its competence. Increase the importance of the agenda at the government level and make its working groups functional.

HUMANITÁRNA KRÍZA V SÚVISLOSTI S VOJNOU NA UKRAJINE

Táto správa sa venuje prioritne hodnoteniu rozvojovej spolupráce SR za rok 2021. Nemožno však opomenúť humanitárnu krízu na Ukrajine po jej napadnutí Ruskom vo februári 2022. Nielen z dôvodu, že ide o najväčšiu humanitárnu a utečeneckú krízu v Európe po druhej svetovej vojne.

Podľa UNHCR kríza k októbru 2022 vytvorila 7,8 mil. utečencov.² Táto kríza tiež nastavila zrkadlo systému humanitárnej pomoci SR a odhalila jeho silné, ale aj slabé stránky. Širšie tiež obnažila problematické miesta v spolupráci medzi štátom a občianskou spoločnosťou.

Starostlivosť o odídencom na Slovensku

Humanitárne organizácie už v prvých dňoch rýchlo zareagovali na potreby ľudí utekajúcich pred vojnou. Na hraniciach zriadili stanové mestečká, začali organizovať dobrovoľníkov, ako aj mobilizovať zdroje. V krátkom čase tiež dokázali v spolupráci s verejnou správou zriadiť i kontaktné centrá na najfrekventovanejších miestach a centrá pomoci a pomáhať so zabezpečením ubytovania a starostlivosťou o odídencom. Možno konštatovať, že najmä v prvých týždňoch výrazným spôsobom zastupovali štát, ktorý nebol na takúto situáciu pripravený nielen materiálne, ale ani organizačne a strategicky.

Napríklad iba cez iniciatívu Kto pomôže Ukrajine³, ktorá spája až 42 mimovládnych organizácií, bolo sprostredkovaných 4064 miest ubytovania a vyzbieralo sa 1,8 milióna eur.

Humanitárna pomoc na Ukrajine

Slovenské organizácie boli aktívne nielen pri pomoci odídencom na území Slovenska, ale aj priamo na Ukrajine. Od vypuknutia konfliktu sa im vďaka silnej podpore verejnosti a firmiem za pol roka podarilo vyzbierať 8400 ton materiálnej pomoci a **15,5 milióna eur finančnej pomoci, čo je v podstate 4-násobok ročného rozpočtu SAMRS na projekty či 15-násobok objemu humanitárnej pomoci SAMRS za rok 2021.** Viacero organizácií tiež vyslalo svoje humanitárne tímy priamo na Ukrajinu, či už do vojnových oblastí alebo na západ krajiny, kde je obrovské množstvo vnútorných prisídlencov. **Štát pritom poskytol humanitárnu pomoc v objeme 5 miliónov eur, čo ho v pomere k HDP radilo na 25. pozíciu zo všetkých pomáhajúcich krajín⁴.**

Okrem nízkej alokácie bola tiež reakcia štátu pri poskytovaní humanitárnej pomoci priamo na Ukrajine pomalá. Ako príklad môže poslúžiť vyhlásenie humanitárnej výzvy SAMRS v súvislosti s vojnou na Ukrajine. Rusko napadlo Ukrajinu 24. februára 2022 a milióny jej občanov sa vzápätí ocitli v núdzi. Agentúra SAMRS vyhlásila humanitárnu výzvu až 24. mája 2022, teda 3 mesiace po začiatku vojny. Na prípravu kvalitných projektov mali humanitárne organizácie iba 2 týždne, samotné vyhodnotenie so schválením však následne trvalo 5 týždňov a projekty boli schválené ministrom až 4,5 mesiaca po vypuknutí krízy. **Potvrdilo sa, že SR nemá vhodný nástroj na implementáciu humanitárnych projektov.** Na projekty humanitárnej pomoci sa vzťahujú rovnaké pravidlá a náročné administratívne požiadavky ako na bežné dlhodobé projekty rozvojovej spolupráce, čo je vzhľadom na povahu humanitárnych aktivít a potrebnú vyššiu mieru flexibility nevhodné.

2 Dostupné na: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (navštívené 15. októbra 2022).

3 Dostupné na: <https://ktopomozeukrajine.sk/> (navštívené 10. októbra 2022).

4 Dostupné na: <https://www.ifw-kiel.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/> (navštívené 10. októbra 2022).

OBJEM ROZVOJOVEJ SPOLUPRÁČE

1. Objem oficiálnej rozvojovej spolupráce v EÚ

Hoci si v roku 2021 EÚ udržala pozíciu najväčšieho donora na svete, jej príspevok podľa DAC-OECD tvoril 43 % z celosvetového objemu rozvojovej spolupráce. EÚ spolu s členskými štátmi má stále ďaleko k dosiahnutiu cieľa príspeť 0,7 % HND. Nominálne výška príspevku EÚ dosiahla 70 miliárd eur, čo predstavuje nárast oproti 67 miliardám v roku 2020. 70 % z tejto sumy bolo spotrebovaných na rozvojové aktivity členskými štátmi EÚ a zvyšok inštitúciami EÚ. Celkovo tak členské krajiny EÚ dosiahli príspevok 0,49 % HND. Zotavenie ekonomík členských krajín EÚ malo za následok mierny pokles pomeru ODA/HND z 0,5 % na 0,49 %.

Opäť rovnaké štyri členské štáty EÚ prekročili cieľ 0,7 % ODA/HND (Švédsko, Luxembursko, Dánsko a Nemecko). **Slovensko je spomedzi všetkých členských štátov EÚ na 21. mieste (pokles z 18. miesta v 2020) a na ôsmom mieste z EÚ 13 krajín (pokles z 5. miesta v 2020).**

EÚ je stále ďaleko od kolektívneho dosiahnutia tohto záväzku, do ktorého jej v roku 2021 chýbalo viac ako 29 mld. eur. Slovensko sa na tomto schodku podieľa sumou 190 mil. eur.

Kým celej EÚ chýba do splnenia záväzku 0,7 % zhruba tretina financií, Slovensko je na tom výrazne horšie a aj do jeho menej ambiciózneho cieľa 0,33 % mu chýbajú takmer dve tretiny financií.

Na prvý pohľad sa môže zdať príspevok EÚ v celkových číslach vysoký, je však dôležité zasadiť tieto čísla do rozvojového kontextu, keďže primárny cieľ rozvojovej spolupráce je znižovať chudobu na globálnom Juhu (menej socio-ekonomicky rozvinuté oblasti v susedstve EÚ, v Afrike, Ázii, na Strednom východe a v Latinskej Amerike).

Priemerný príjem obyvateľa v subsaharskej Afrike je viac než dvadsaťkrát nižší ako v prípade EÚ. EÚ tvorí menej ako 7 percent svetovej populácie a v roku 2021 mala HND na obyvateľa viac ako 37 000 eur⁵. Naopak, subsaharská Afrika tvorí takmer 15 percent svetovej populácie a v roku 2021 zaznamenala HND na obyvateľa 1 585 eur.

Slovensko malo v roku 2021 HND na obyvateľa 20 000 eur. Tri programové krajiny SlovakAid majú HND na obyvateľa pri Moldavsku a Gruzínsku približne 5 000 eur a pri Keni 2 000 eur.

⁵ Dostupné na: <https://www.macrotrends.net/countries/EUU/european-union/gni-per-capita> (navštívené 18. augusta 2022).

Tabuľka č. 1: Prehľad ODA členských štátov EÚ v roku 2021 (v mil. eur)

	ODA 2021		Závazok EÚ		Chýbajúce financie	
	v mil. eur	% HNP	v mil. eur	% HNP	v mil. eur	% HNP
Belgicko	2 174	0,46	3 297	0,7	1 122	0,24
Bulharsko	77	0,12	211	0,33	134	0,21
Cyprus	-	-	-	-	-	-
Česká republika	306	0,13	758	0,33	452	0,2
Dánsko	2 431	0,7	2 418	0,7	-12,71	-0,004
Estónsko	51	0,17	99	0,33	48	0,16
Fínsko	1 214	0,47	1 801	0,7	586	0,23
Francúzsko	13 062	0,52	17 650	0,7	4 587	0,18
Grécko	223	0,12	1 283	0,7	1 060	0,58
Holandsko	4 471	0,52	5 977	0,7	1 506	0,18
Chorvátsko	80	0,15	181	0,33	101	0,18
Írsko	988	0,31	2 198	0,7	1 210	0,39
Litva	70	0,13	176	0,33	106	0,20
Lotyšsko	40	0,12	106	0,33	67	0,21
Luxembursko	456	0,99	462	1	6	0,01
Maďarsko	385	0,29	442	0,33	57	0,04
Malta	46	0,34	45	0,33	-1,66	-0,01
Nemecko	27 255	0,74	25 750	0,7	-1 506	-0,04
Poľsko	805	0,15	1 796	0,33	991	0,18
Portugalsko	380	0,18	1 462	0,7	1 082	0,52
Rakúsko	1 234	0,31	2 816	0,7	1 581	0,39
Rumunsko	276	0,12	782	0,33	506	0,21
Slovenská republika	127	0,13	316	0,33	189	0,20
Slovinsko	97	0,19	170	0,33	73	0,14
Španielsko	2 995	0,25	8 383	0,7	5 387	0,45
Švédsko	5 012	0,92	5 463	1	452	0,08
Taliansko	5 088	0,28	12 629	0,7	7 541	0,42
ODA inštitúcií EÚ, ktorá sa nepriraduje členským štátom EÚ	855					
EU 27 SPOLU	70 201	0,49	100 591	0,7	30 390	0,21

Zdroj: „Publication of preliminary figures on 2021 Official Development Assistance Annex: Tables and Graphs“, Európska komisia, 18. júl 2022. Dostupné na: https://international-partnerships.ec.europa.eu/document/91a0d05d-6e6c-4bf9-8bce-a644ecafb2cf_en (navštívené 18. augusta 2022).

2. Objem oficiálnej rozvojovej spolupráce SR alebo čakanie na katastrofu

Slovensko prispelo v roku 2021 na rozvojovú spoluprácu 0,13 % HND. A hoci dosiahlo historicky najvyšší objem v nominálnom vyjadrení 131 mil. eur, nepriblížilo sa k svojmu medzinárodnému záväzku dosiahnuť 0,33 % HND do 2030, ku ktorému chýbalo 190 mil. eur.

V absolútnych číslach vzrástla rozvojová pomoc v porovnaní s rokom 2020 o 6,6 mil. eur (124,5 mil. eur). Celkový nárast sa prejavil tak, že medziročne bilaterálna pomoc poklesla o 2,4 mil. eur a multilaterálna vzrástla o 9,1 mil. eur. Tento bol spôsobený najmä darovaním vakcín partnerským krajinám SlovakAid a nárastom multilaterálnych príspevkov.

Ani napriek čiastočnému zotaveniu ekonomiky poškodenej dôsledkami pandémie covid-19 (medziročný nárast HND z 92 mld. eur na 97,3 mld. eur) SR nebola schopná systematicky navýšiť objem pomoci, pričom aj napriek vysokému objemu nafúknutej pomoci pomer ODA/HND (hoci veľmi mierne) klesol.

Podľa indikatívneho rámca navyšovania rozpočtu na oficiálnu rozvojovú pomoc SR⁶ z roku 2019 mala dať SR v 2021 na rozvojovú pomoc 171 mil. eur - dala o 40 mil. menej.

Hoci ide o nedokonalý, nezáväzný a indikatívny plán z roku 2019, je to jediný referenčný bod a plán navyšovania rozvojovej pomoci do roku 2030, ktorý MZVaEZ SR ako koordinátor rozvojovej pomoci na úrovni ústredných orgánov štátnej správy má.

Ak by sme z toho istého plánu zobrali ako referenčný ukazovateľ percentuálne vyjadrenie pomeru rozvojovej pomoci na HND (0,16 %), tak pri nižšom raste HND, ako bol predpoklad, by mal rozpočet na rozvojovú spoluprácu dosiahnuť v 2021 nominálne

156 mil. eur. To je stále o 25 mil. eur viac ako skutočný stav.

V snahe vykázat' aspoň nominálny nárast sa SR uchýlila k tomu, že do rozvojovej pomoci započítala aj sumu 9,42 mil. eur v podobe darovaných vakcín pre partnerské krajiny na boj s pandemiou covid-19. Bez tejto sumy by bola nominálna hodnota rozvojovej pomoci SR dokonca nižšia ako v roku 2020. Občianska spoločnosť považuje tento prístup za umelé navyšovanie objemu rozvojovej pomoci (viac k tomu v ďalšej kapitole).

Za nie úplne presnú možno tiež považovať prax vykazovania pomeru rozvojovej pomoci na HND z predbežného údaju HND, čím dochádza k skresľovaniu údajov. Hoci Správa o oficiálnej rozvojovej pomoci SR⁷ priznáva, že pracuje s predbežným odhadom HND Štatistického úradu SR, na mieste je zaoberať sa aspoň možnosťou neskoršej korekcie. Skutočný príspevok SR totiž nebol 0,14 % alebo iba 0,13 % a nemožno hovoriť o raste objemu rozvojovej pomoci.

Je alarmujúce, že ani napriek rastúcim globálnym výzvam v susedstve EÚ a Slovenska s čoraz väčším vplyvom na obyvateľov SR, napriek zotaveniu ekonomiky, medzinárodnému záväzku a prísľubu z programového vyhlásenia vlády o tom, že sa bude... „*usilovať o zrýchlenie navyšovania finančných zdrojov na bilaterálne aktivity rozvojovej spolupráce, a to v súlade s našimi záväzkami voči Organizácii pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD)*“, SR ani v roku 2021 systematicky nenavýšila objem rozvojovej pomoci.

6 „Správa o výsledkoch a odporúčaniach vyplývajúcich z hodnotenia tzv. Peer Review Výboru OECD pre rozvojovú pomoc“, MZVaEZ SR, 12. jún 2019. Dostupné na: <https://www.economy.gov.sk/uploads/files/j00t1UGp.pdf> (navštívené 17. augusta 2022).

7 „Správa o oficiálnej rozvojovej pomoci SR“, str. 5 (ku dňu 21. novembra 2022 nedostupná online).

Napriek opakovaným návrhom zo strany Ambrely, MZVaEZ SR ako koordinátor rozvojovej pomoci neprišlo k vypracovaniu záväzného plánu, ako chce SR dosiahnuť do roku 2030 svoj záväzok vynaložiť 0,33 % HND na rozvojovú spoluprácu. Indikatívny plán z roku 2019 nie je záväzný a strategický, a ako ukazuje aj realita, vôbec sa nenapĺňa.

Nie je preto zrejme, či sa SR spolieha v tomto na náhodu alebo na väčší výskyt obrovských výziev (pandémia covid-19, vojna na Ukrajine a pod.) v budúcnosti, ktoré by ju prinútili zásadne navýšiť aspoň nesystémové časti, prípadne na extrémne vysoký rast HND, z ktorého by sa ľahšie navýšovala rozvojová pomoc. Ak nie, potom je potrebné, aby bolo jasné, podľa akého kľúča sa má približovanie sa stanovenému cieľu uskutočniť. Nie je zrejme, či a s akými scenármi a prognózami pracuje MZVaEZ SR, ani to, ako chce vláda SR toto potenciálne navýšenie presadiť tvárou v tvár rastúcej inflácii v roku 2022 a očakávanej vysokej inflácii v 2023.

Okrem toho, že nedochádza k navýšovaniu a nie je vypracovaný záväzný plán na dosiahnutie 0,33 % HND na rozvojovú spoluprácu, Ambrela, zastupujúca občiansku spoločnosť, nedisponuje informáciou ani podkladmi, či a ako sa usiluje MZVaEZ SR o navýšenie pri rokovaní o štátnom rozpočte s partnermi vrátane MF SR. Opakované návrhy zo strany Ambrely, aby sa uskutočnil formát tzv. trojstranného rokovania k financovaniu rozvojovej pomoci medzi MZVaEZ SR, MF SR a občianskou spoločnosťou, boli odmietnuté.

Aj pre rapídne rastúcu infláciu hrozí, že nielen kapacity slovenských aktérov, ale aj reálny účinok projektov v partnerských krajinách SlovakAid budú zdecimované. Inflácia za posledné roky rastie v desiatkach percent. V júni 2022 sa medziročne vyšplhala na 13,2 %, dostala sa na maximum za posledných 22 rokov a nepretržite rastie už viac ako jeden a pol roka. Vedenie MZVaEZ SR túto situáciu voči implementátorom SK ODA od roku 2021 neriešilo, či už proaktívne alebo na základe opakovaných výziev občianskej spoločnosti.

Náročná situácia z pohľadu účinkov slovenských intervencií je aj v programových krajinách SlovakAid. V Keni sa držala inflácia v 2021 na úrovni 6 %, pričom za rok 2022 k októbru dosiahla takmer 10 %.⁸

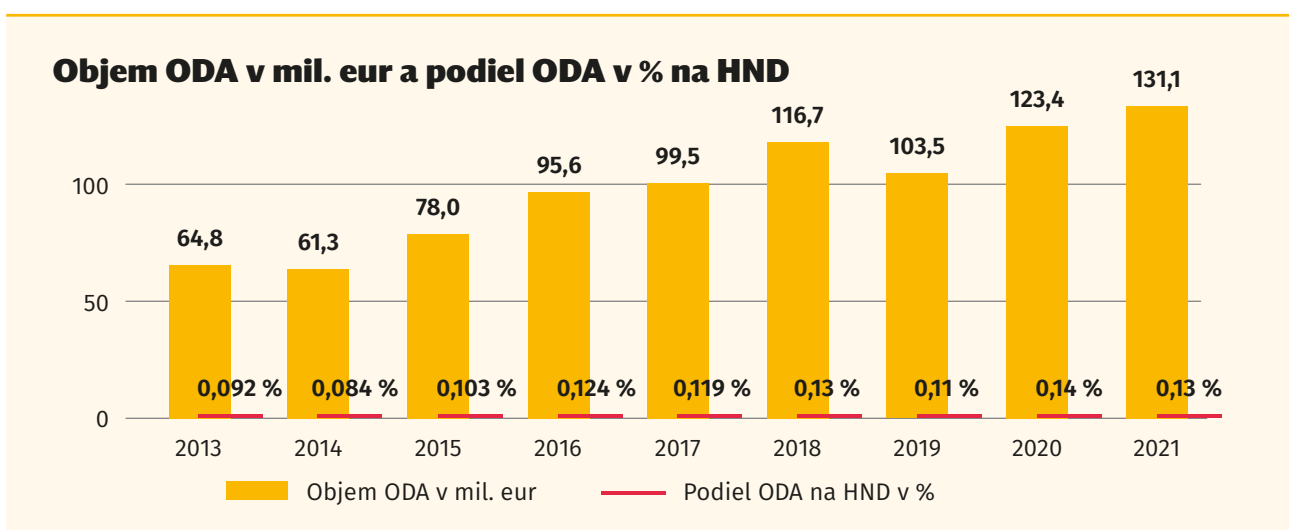
Moldavsko zaznamenalo rekordnú infláciu od roku 2007⁹. Od januára 2022 sa zdvihla inflácia zo 16 % na 34 %.

Inflácia v Gruzínsku narastla o 4,5 % medziročne na vyše 9,5 % v roku 2021.

Štyri návrhy Ambrely:

1. Navýšiť rozpočet na rozvojovú pomoc v roku 2024 na 0,21 % HND.
2. Prijatť riešenia na zmiernenie dôsledkov vysokej inflácie na slovenských aktérov a účinok slovenských intervencií.
3. Pripraviť reálny záväzný plán navýšovania skutočnej bilaterálnej pomoci do roku 2030.
4. Vytvoriť formát trojstranného rokovania o rozpočte rozvojovej pomoci medzi MZVaEZ SR, MF SR a občianskou spoločnosťou.

Graf č. 1: Objem slovenskej oficiálnej rozvojovej spolupráce za roky 2013 – 2021¹⁰

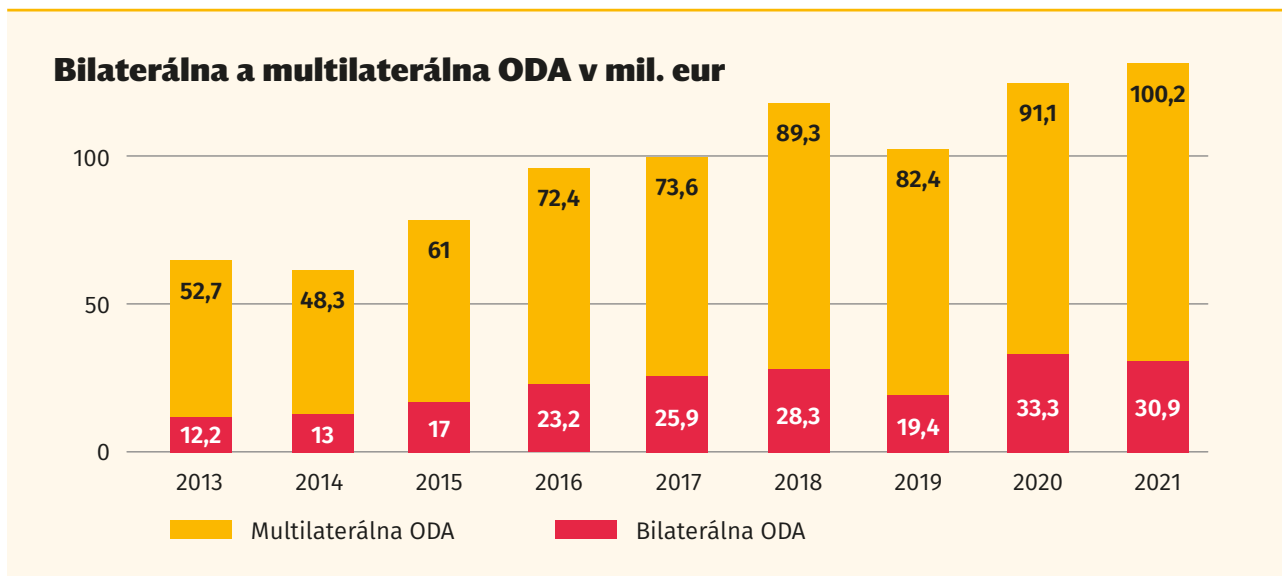
Zdroj: Správa o rozvojovej spolupráci Slovenskej republiky za rok 2021, vlastné prepočty Platformy rozvojových organizácií – Ambrela, web <https://www.slovakdev.sk/>

⁸ Dostupné na: <https://tradingeconomics.com/kenya/inflation-cpi> (navštívené 24. augusta 2022).

⁹ Dostupné na: <https://tradingeconomics.com/moldova/inflation-cpi> (navštívené 24. augusta 2022).

¹⁰ Správny údaj za rok 2018 je 108 mil. eur, resp. 0,12 %.

Graf č. 2: Bilaterálna a multilaterálna ODA v mil. eur za roky 2013 – 2021

Zdroj: „Správa o rozvojovej spolupráci Slovenskej republiky za rok 2021“, vlastné prepočty Platformy rozvojových organizácií – Ambrela, Dostupné na: <https://www.slovakdev.sk/>

Postoje verejnosti k rozvojovej pomoci

Častým argumentom proti navyšovaniu prostriedkov na rozvojovú pomoc môže byť snaha niektorých politikov vyhnúť sa riziku zníženia popularity a straty politických bodov. **Tento náhľad však nezodpovedá realite, keďže je možné sa oprieť o výsledky posledného Eurobarometra na tému Občania EÚ a rozvojová spolupráca z roku 2022, ktorý uvádza, že takmer deväť z desiatich (87 %) respondentov na Slovensku si myslí, že je dôležité partnerstvo s krajinami mimo EÚ s cieľom zmierniť chudobu vo svete, ďalej viac ako dve tretiny (67 %) respondentov na Slovensku súhlasia s tým, že boj proti chudobe v partnerských krajinách by mal byť jednou z hlavných priorít EÚ a niečo vyše polovice respondentov (53 %) súhlasí, že boj proti chudobe v partnerských krajinách by mal byť jednou z hlavných priorít ich národnej vlády.¹¹**

Reprezentatívny výskum Rady mládeže Slovenska, ktorý sa hlbšie venoval mladým slovenským respondentom, uvádza¹², že vysoko prevažujúci názor medzi mladými (80 % respondentov) je ten, že pomáhať ľuďom v rozvojových krajinách je dôležité. Bez zaujímavosti v kontexte potrieb inštitucionálneho financovania, globálneho vzdelávania a dobrovoľníctva nie je

konštatovanie, že respondenti, ktorí **podporujú rozvojovú pomoc, sú častejšie vo veku 15 – 19 rokov, strávili viac ako 3 mesiace v zahraničí, majú skúsenosť s členstvom v mládežníckej organizácii aj s dobrovoľníctvom**, participujú občiansky aj politicky, sú zo slušne zabezpečenej domácnosti, hodnotia pozitívne svoje vzdelanie v oblasti občianskej výchovy.

V dokumente schválenom vládou v januári 2022 pod názvom „Zameranie dvojstrannej rozvojovej spolupráce SR na rok 2022“, kde sa uvádza výhľad na nasledujúce tri roky, sa však žiadne výrazné navýšenie neplánuje a hrozí, že bilaterálna rozvojová spolupráca bude stagnovať na úrovni okolo 22 mil. eur do roku 2024.

Rýchlosť rastu ODA

V správe AidWatch 2020 Platforma rozvojových organizácií – Ambrela poukázala, že takýmto tempom by Slovensko dosiahlo záväzok 0,33 % ODA/HND až v roku 2130, o 100 rokov neskôr, ako sa zaviazalo dosiahnuť. Medziročné tempo rastu ODA/HND sa spomalilo na 0,001 %. Slovensko má v súčasnosti deficit vo výške 190 mil. eur do dosiahnutia 0,33 %, čo je väčší deficit ako pred rokom (181 mil. eur) a je to spôsobené nižším HND.

11 Dostupné na: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2673> (navštívené 18. augusta 2022).

12 „Klimatická kríza, globálne vzdelávanie, rozvojová pomoc, Správa z reprezentatívneho výskumu“, 2022 <https://mladez.sk/2022/10/24/rozvojova-pomoc-v-cislach/> (navštívené 22. septembra 2022).

Tabuľka č. 2: Vývoj bilaterálnej rozvojovej spolupráce medzi rokmi 2015 – 2024 v mil. eur

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bilaterálna rozvojová spolupráca celkom	17	23,2	25,9	28,26	19,4	33,3 16,7 – skutočná spolupráca	31 18,06 – skutočná spolupráca	19,7	20,6	22,5

Zdroj: „Správa o rozvojovej spolupráci Slovenskej republiky za rok 2021“ a „Zameranie dvojstrannej rozvojovej spolupráce SR na rok 2022“

Podľa indikatívneho rámca navyšovania rozpočtu na oficiálnu rozvojovú pomoc SR¹³, ktorý predpokladá HND v 2030 na úrovni 164 miliárd eur, by tak do roku 2030 musela SR ročne kontinuálne zvyšovať rozvojovú spoluprácu o cca 45 mil. eur.

V dňoch 14. – 16. marca 2022 vykonal Sekretariát OECD v mene Výboru OECD/DAC pre rozvojovú pomoc prvé zhodnotenie pokroku SR pri implementácii odporúčaní z peer review v roku 2018, v rámci tzv. strednodobého hodnotenia (mid-term review) systému rozvojovej spolupráce SR. K plneniu odporúčania týkajúceho sa navýšenia finančného objemu rozvojovej pomoci sa vyjadril nasledovne:

„Pokrok nie je možné konštatovať v otázkach súvisiacich s objemom finančných a ľudských zdrojov venovaných na rozvojovú spoluprácu naprieč rezortmi a inštitúciami SR. Akútnym zdrojom kritiky zo strany

OECD je objem finančných prostriedkov ODA SR. Po období približne 7-percentného medziročného nominálneho rastu ODA SR v rokoch 2014 – 2019 nastala stagnácia, len čiastočne kompenzovaná mimoriadnymi a jednorazovými rozvojovými operáciami v nových oblastiach (odpustenie medzivládneho dlhu v rokoch 2020 a 2021 a darovanie očkovacích látok proti ochoreniu covid-19 v roku 2021). Na splnenie medzinárodného záväzku SR vynakladať do roku 2030 0,33 % svojho hrubého národného dôchodku na ODA SR je pritom potrebný rast výdavkov naprieč portfóliom ODA SR s takmer dvojnásobným tempom, aké bolo zaznamenávané pred rokom 2020. Vzhľadom na kontinuálne rastúcu implementačnú schopnosť slovenských rozvojových organizácií a verejných inštitúcií ide v súčasnosti predovšetkým o problém alokácie zdrojov štátneho rozpočtu.“¹⁴

3. Bilaterálna vs. multilaterálna rozvojová spolupráca

Pomer medzi bilaterálnou a multilaterálnou pomocou bol v roku 2021 23,5 % (31 mil. eur) vs. 76,5 % (100 mil. eur), pričom tento pomer je dlhodobo približne 20 % vs. 80 % v prospech multilaterálnej.

Bilaterálnu pomoc tvorili najmä nafúknutá pomoc v sume 13 mil. eur (náklady na štipendiá, utečencov, odpustenie dlhu, darovanie vakcín a pod.). Druhú časť, 17,9 mil. eur, predstavovala bilaterálna pomoc pod SAMRS v sume 6,8 mil. eur (vrátane 4 mil. eur pre

dotačné projekty SAMRS), projekty a príspevky pod MF SR v hodnote 5 mil. eur, príspevky a administratívne náklady v gescii MZVaEZ SR vo výške 3,8 mil. eur, materiálna humanitárna pomoc vo výške 1 mil. eur, príspevky MV SR vo výške približne 0,7 mil. eur, pomoc Slovákom žijúcim v zahraničí 0,4 mil. eur a ostatné ministerstvá 0,2 mil. eur.

13 „Správa o výsledkoch a odporúčaníach vyplývajúcich z hodnotenia tzv. Peer Review Výboru OECD pre rozvojovú pomoc“, MZVaEZ SR, 12. jún 2019. Dostupné na: <https://www.economy.gov.sk/uploads/files/j00t1UGp.pdf> (navštívené 17. augusta 2022).

14 Stav plnenia odporúčaní vyplývajúcich z partnerského hodnotenia Výboru OECD pre rozvojovú pomoc (navštívené 22. augusta 2022).

Nepriaznivý pomer v neprospech bilaterálnej časti, ako aj skutočnosť, že nedochádza k jej systematickému navyšovaniu, nedáva SR dostatočný manévrovací priestor na budovanie značky SlovakAid ani vlastných kapacít v rozvojovej spolupráci.

Medziročný trend poukazuje na hlbší problém percentuálneho poklesu skutočnej bilaterálnej pomoci voči multilaterálnej pomoci nasledovne. **V roku 2019 skutočná bilaterálna pomoc voči multilaterálnej tvorila 19 %, v 2020 16 % a v 2021 iba 14 %.** Je teda zrejmé, že SR sa darí plniť záväzky voči medzinárodným organizáciám, ale so záväzkami v bilaterálnej časti je to horšie.

To, že sa to dá aj inak, dokazuje príklad Írska, ktoré dáva až 54 % na bilaterálnu pomoc, alebo susedného Rakúska (48 %) či v rámci EÚ 13 – Estónska (42 %). Pozitívne možno vnímať, že v novembri 2021 SAMRS podpísala dohodu na realizáciu prvého projektu delegovanej spolupráce EÚ v Moldavsku, kde bude agentúra v pozícii vedúceho partnera. Eximbanka získala oprávnenie na delegovanú spoluprácu EÚ.

Keďže väčšina rozpočtu na rozvojovú pomoc ide do EÚ, je potrebné, aby sa SR aktívnejšie zapájala do tvorby politik a nástrojov rozvojovej pomoci európskych

inštitúcií. Slovenské organizácie sa vo veľmi obmedzenej miere zapájajú do grantov Európskej komisie pod DG INTPA a DG NEAR.

SR je zapojená do piatich iniciatív Tímu Európa (Team Europe Democracy ako globálny nástroj, Gruzínsko – hospodárska spolupráca a životné prostredie a zdravie, Keňa – zelená tranzícia a Moldavsko – verejná informovanosť a médiá).¹⁵

Ak sa však pozrieme za hranice, Česká republika je aktuálne zapojená až do dvadsať iniciatív Tímu Európa a Maďarsko do deviatich.

V rámci multilaterálnej časti nenastali výraznejšie posuny s výnimkou príspevkov do medzinárodných finančných inštitúcií, najmä do IBRD, IFC a Medzinárodnej investičnej banky, v hodnote takmer 4 mil. eur.

Z uvedeného je zrejmé, že SR prispieva na rozvojovú pomoc najmä tam, kde to od nej členstvo v organizáciách a zoskupeniach vyžaduje (príspevky do EÚ tvorili v roku 2021 viac ako 65 % celého objemu rozvojovej pomoci SR). Keby sme neboli členom EÚ, je pravdepodobné, že záujem SR o oblasť rozvojovej pomoci by bol ešte nižší.

Tabuľka č. 3: Bilaterálna vs. multilaterálna rozvojová spolupráca v rokoch 2019, 2020 a 2021 (v mil. eur)

	2019		2020		2021	
	v absolútnych číslach	v %	v absolútnych číslach	v %	v absolútnych číslach	v %
Bilaterálna rozvojová spolupráca celkom (skutočná spolupráca)	17	19	14,5	16	18,06	14
Multilaterálna rozvojová spolupráca	84,2	81	90,1	84	100,2	86
EÚ (príspevok do rozpočtu EÚ a Európskeho rozvojového fondu)	72,9	87,8	79,2	87,9	85,7	85,52
OSN	5,2	4,8	5,6	6,2	5,43	5,42
WTO	0,7	0,8	0,7	0,8	0,74	0,73
Ostatné multilat. organizácie	5,4	6,6	4,6	5,1	8,34	8,32
SPOLU	101,2		104,6		118,3	

Zdroj: Správa o rozvojovej spolupráci Slovenskej republiky za rok 2019, 2020 a 2021.

¹⁵ Dostupné na: <https://europa.eu/capacity4dev/tei-jp-tracker/slovakia?tab=tei> (navštívené 25. augusta 2022).

NAFÚKNUTÁ POMOC

Nafúknutá pomoc (v anglickom preklade inflated aid) súvisí s nákladmi donora, ktoré zostávajú v donorskej krajine, a teda nemajú priamy vplyv na zlepšenie kvality života ľudí v partnerských krajinách. Vzhľadom na vyššie uvedené, občianska spoločnosť na celom svete nepovažuje takúto pomoc za súčasť rozvojovej pomoci. Medzi takéto náklady sa radí napríklad pomoc utečencom v krajine donora, štipendiá a s nimi súvisiace náklady, bezpečnostné projekty, odpustenie dlhov a po novom aj darovanie vakcín proti covidu-19.¹⁶

Podľa článku 208 Zmluvy o fungovaní Európskej únie je hlavným cieľom rozvojovej politiky EÚ a jej členských štátov obmedzovanie chudoby a v dlhodobom horizonte jej odstránenie a podpora trvalo udržateľného hospodárskeho, sociálneho a environmentálneho rastu rozvojových krajín.

V kontexte SR dosiahla celková čiastka nafúknutej pomoci v roku 2021 sumu 12,8 mil. eur, čo predstavuje až 41 % celej bilaterálnej pomoci. V prípade Írska to bolo 9 % a pri ČR 25 %.

V snahe vykázat aspoň nominálny nárast sa SR uchýlila k tomu, že do rozvojovej pomoci započítala aj sumu 9,42 mil. eur v podobe vakcín darovaných partnerským krajinám na podporu boja s pandémiou covid-19. Z toho 3 mil. eur bola hodnota vlastných zásob určená pre Arménsko, Čiernu Horu, Keňu, Rwandu, Vietnam a Ukrajinu. SR si započítala do rozvojovej pomoci aj sumu 6,5 mil. eur, čo by mala byť hodnota vakcín, ktoré SR odstúpila v rámci mechanizmu COVAX v prospech Alžírsku, Indonézie, Jemenu, Konga a Rwandy.

To, že je možný aj iný prístup, ukazuje príklad Holandska, ktoré sa rozhodlo nepostupovať podľa odporúčania OECD-DAC¹⁷ a umelo si nenavýšilo svoju rozvojovú spoluprácu o darované prebytočné vakcíny.

Podľa Správy o oficiálnej rozvojovej pomoci materiálna humanitárna pomoc v podobe darovania očkovacích látok tvorila takmer 31 % celkovej bilaterálnej ODA.¹⁸

Vakcíny nie sú problematické len z pohľadu reportovania a umelého navyšovania ODA, ale aj pokiaľ ide o prístup k vakcínam ako ku globálnemu statku verejného zdravia pre krajiny globálneho Juhu. Tomuto sa intenzívne venuje People's Vaccine Alliance¹⁹, pričom medzi jej hlavné priority patrí:

- **Nikdy viac.** Snaha o to, aby sa v budúcich pandémiách nezopakovalo zlyhanie v reakcii na covid-19, a dôraz na potrebu pripravenosti na pandémiu, prevenciu a reakciu.
- **Opravte pravidlá.** Snaha o odstránenie obchodných prekážok a prekážok duševného vlastníctva a nevhodného správania farmaceutického priemyslu, ktoré naďalej obmedzujú prístup k zdravotníckym technológiám, čo zachraňujú životy v prípade covidu-19 a iných chorôb.
- **Verejné zdravie pred ziskom.** Snaha podporovať verejné politiky na vybudovanie spravodlivého prístupu k medicínskym technológiám pre všetkých, vrátane verejného financovania výskumu a vývoja, zdieľania technológií a duševného vlastníctva a investícií do diverzifikovanej výroby na globálnom Juhu, napríklad prostredníctvom iniciatív, ako je centrum prenosu technológií mRNA.

Podľa organizácie Oxfam krajiny G7 získali v celosvetovom meradle z každých piatich očkovacích látok jednu, čo predstavuje 2 miliardy očkovacích látok, zatiaľ čo nízkopříjmové krajiny len 0,5 % alebo 33 miliónov dávok.²⁰

Výhrady k započítaniu darovaných vakcín do rozvojovej spolupráce by sa dali rozdeliť na etické, politicko-strategické, týkajúce sa efektívnosti, vplyvu na financovanie iných oblastí, reportovania a inflácie pomoci. Týkajú sa prístupu členských štátov EÚ, viaceré z nich aj Slovenska.

Etické výhrady:

- vakcíny neboli kúpené so zámerom podporiť partnerské krajiny,
- späťne sa takto legitimizuje nadbytočné predzásobenie sa vakcínami na úkor prístupu k vakcínam krajín globálneho Juhu,
- môže to mať negatívny efekt na správanie donorov vykúpiť zásoby vakcín v budúcnosti a potom ich v prípade nepoužitia jednoducho vykázat do ODA.

16 Metodológiu tzv. nafúknutej pomoci používa občianska spoločnosť v rámci celej EÚ. Viac informácií dostupných na <https://concordeurope.org/resource/aidwatch-2021-a-geopolitical-commission-building-partnerships-or-playing-politics/> (navštívené 27. augusta 2022).

17 FAQ on the ODA eligibility of COVID-19 related activities <https://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/FAQs-ODA-eligibility-of-COVID-19-related-activities-FEB-2022.pdf> (navštívené 27. augusta 2022).

18 Príloha 5.1 Správy o oficiálnej rozvojovej pomoci za rok 2021.

19 People's Vaccine Alliance je koalícia viac ako 100 organizácií a sietí podporovaná laureátmi Nobelovej ceny, zdravotníckymi odborníkmi, ekonómami, hlavami štátov, náboženskými vodcami a aktivistami, ktorí spoločne pracujú na ľudovej vakcíne, ktorá je zadarmo dostupná pre každého a kdekoľvek. Dostupné na: <https://peoplesvaccine.org/supporters/> (navštívené 25. augusta 2022).

20 Dostupné na: <https://www.oxfam.org/en/take-action/campaigns/covid-19-vaccine/about> (navštívené 27. augusta 2022).

Reportovanie a inflácia pomoci:

- umelo to navýšilo objem rozvojovej spolupráce celosvetovo o 1,5 mld. eur.

Podfinancovanie iných oblastí:

- vykázaním darovaných vakcín do rozvojovej spolupráce rastie riziko, že iné oblasti rozvojovej spolupráce ostanú donormi podfinancované.

Politicko-strategické:

- podkopáva princíp vlastníctva agendy rozvojovými krajinami²¹,
- neumožňuje prenos know-how a patentov na výrobu vakcín africkým krajinám.²² Až 25 % globálneho dopytu po vakcínach tvorí Afrika, pričom je závislá na 99 % od dodávateľov mimo Afriky.²³ Návrh Svetovej zdravotníckej organizácie²⁴, aby know-how a patenty na výrobu vakcín proti covidu-19 ako verejného statku globálneho zdravia mohli používať aj africké krajiny podporili z EÚ len Belgicko, Holandsko, Luxembursko, Portugalsko a Španielsko. Slovensko medzi nimi nie je.

Týkajúce sa efektívnosti:

- znižuje efektívnosť pomoci²⁵, keďže časť vakcín bola darovaná cca. 3 mesiace pred expiráciou, bez monitoringu ich použitia, bez nevyhnutných vecí na ich použitie ako napr. injekčných striekačiek. Nizkopříjmové krajiny len v decembri 2021 odmietli až 100 miliónov dávok z dôvodu ich životnosti kratšej ako 3 mesiace.²⁶

„Donorské krajiny, vrátane SR, sa najprv v čase nedostatku predzásobia vakcínami v takom prebytku, že ich nevedia minúť, v dôsledku čoho sa k vakcínám v dostatočnej miere nedostanú rozvojové krajiny. Neskôr si donorské krajiny započítajú darované prebytočné vakcíny, ktorých sa nevedia inak zbaviť, ako rozvojovú pomoc, často na úkor financovania iných oblastí rozvojovej pomoci.“

Minimálne časť zo sumy 9,42 mil. eur, ktorú SR darovala v podobe vakcín, mohla byť vynaložená efektívne na navýšenie prostriedkov na rozvojové projekty SlovakAid, ktorých celková alokácia sa za 10 rokov nenavýšila.

Až 41 eurocentov z každého eura vykázaného ako bilaterálna rozvojová pomoc, predstavuje nafúknutú pomoc (peniaze, ktoré sa nikdy nedostali do rozvojovej krajiny, alebo účel ich použitia zásadným spôsobom neprispel k znižovaniu chudoby na globálnom juhu).

21 „Global access to Covid-19 vaccines: Lifting the veil of opacity“. Dostupné na: <https://www.u4.no/publications/lifting-the-veil-of-opacity-in-covid-19-vaccines-to-combat-the-pandemic.pdf> (navštívené 27. augusta 2022).

22 „Understanding COVAX. The EU's role in vaccinating the world against Covid-19“. Dostupné na: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/729319/EPRS_BRI\(2022\)729319_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/729319/EPRS_BRI(2022)729319_EN.pdf) (navštívené 27. augusta 2022).

23 „Europe, a partner to anti-COVID vaccination in Africa“. Dostupné na: https://institutdelors.eu/wp-content/uploads/2022/02/PB_220217_UE-Afrique_Marchais_EN.pdf (navštívené 27. augusta 2022).

24 Dostupné na: <https://www.who.int/initiatives/covid-19-technology-access-pool/solidarity-call-to-action> (navštívené 27. augusta 2022).

25 Dostupné na: <https://gh.bmj.com/content/6/11/e007763> (navštívené 27. augusta 2022).

26 „Short shelf lives see poor nations decline millions of Covid jabs: UN“. Dostupné na: <https://www.euractiv.com/section/coronavirus/news/short-shelf-lives-see-poor-nations-decline-millions-of-covid-jabs-un/> (navštívené 9. septembra 2022).

Tabuľka č. 4: Skutočná vs. nafúknutá bilaterálna spolupráca (v mil. eur)

	2018	2019	2020	2021
Bilaterálna spolupráca celkom	28,3	19,4	33,3	30,85
Náklady na pomoc utečencom v krajine donora	0,7	0,8	0,8	0,9
Náklady na štipendiá a súvisiace náklady	1,6	1,7	1,4	1,47
Náklady na bezpečnostné projekty	8,75			
Odpustenie dlhu			16,6	1
Covid-19 pomoc a vakcíny				9,42
„Skutočná“/genuine spolupráca	17,15	17	14,5	18,06
Multilaterálna rozvojová pomoc	89,3	82,4	91,1	100,2
SPOLU (skutočná bilaterálna a multilaterálna)	106,45	99,4	105,6	118,26
Podiel ODA na HND v %	0,12	0,11	0,12	0,12

Zdroj: Správa o rozvojovej spolupráci Slovenskej republiky za rok 2018, 2019, 2020, 2021, vlastné prepočty Platformy rozvojových organizácií – Ambrela.

Po umelom navýšení rozvojovej pomoci v podobe odpustenia dlhu Srbsku v 2020 a darovaní vakcín v 2021 možno dôvodne očakávať, že v 2022 dôjde k ďalšiemu nesystémovému výraznému navýšeniu objemu rozvojovej spolupráce SR v dôsledku započítania nákladov na pomoc utečencom z Ukrajiny na území SR.

Podľa pravidiel OECD-DAC prostriedky vynaložené na podporu utečencov prichádzajúcich do krajiny donora sa totiž môžu započítať do oficiálnej rozvojovej pomoci, ak boli vynaložené počas prvých 12 mesiacov ich pobytu. Oprávnené výdavky zahŕňajú platby za utečencov transport do hostiteľskej krajiny, jedlo, prístrešie a pod.

Ambrela prirodzene podporuje snahu SR pomáhať ľuďom na úteku, viacero členských organizácií Ambrely dlhodobo pracuje v oblasti integrácie utečencov.

Takto vynaložené prostriedky ale nenapĺňajú cieľ rozvojovej spolupráce, ktorým je zlepšovanie životných podmienok obyvateľov rozvojových krajín v ich domovských krajinách, preto by tieto prostriedky nemali byť vykazované do rozvojovej spolupráce.

EFEKTÍVNOST ROZVOJOVEJ SPOLUPRÁČE

SR sa opakovane zaviazala uplatňovať zásady účinnosti/efektívnosti rozvoja odsúhlasené v Globálnom partnerstve pre účinnú rozvojovú spoluprácu (GPEDC) počas fóra na vysokej úrovni pre účinnosť pomoci v Busane v roku 2011 a obnovené počas stretnutia na vysokej úrovni v Nairobi v roku 2016. Ide konkrétne o zodpovednosť rozvojových krajín za rozvojové priority, zameranie na výsledky, inkluzívne partnerstvá v oblasti rozvoja, transparentnosť a vzájomnú zodpovednosť.

Rovnako tak zákon o rozvojovej spolupráci²⁷ v § 3 (1) a stanovuje, že „pri rozvojovej spolupráci sa zohľadňuje princíp efektívnosti rozvojovej spolupráce“.

Súčasná vláda SR sa v programovom vyhlásení vlády zaviazala k tomu, že bude presadzovať **adresné** nastavenie nástrojov rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci.

1. Zameranie na výsledky

Zameranie na výsledky dlhodobo, okrem iných výziev, ohrozuje na jednej strane klesajúca predvídateľnosť a konzistentnosť a na strane druhej fragmentizácia a asymetria na viacerých úrovniach.

Pri takejto geografickej rozdrobenosti slovenskej ODA možno len ťažko dosiahnuť kvalitné výsledky. Fokusovanie by sa pritom nemalo týkať len nástroja dotačných výziev, ale aj iných nástrojov.

SR v roku 2021 vynaložila viac ako 22 mil. eur spolu pre 40 krajín, čo je v priemere pol milióna eur na partnerskú krajinu.

Po odpočítaní nafúknutej pomoci dostaneme reálnejší pomer 10 mil. eur na 40 krajín, čo je pomer 250 000 eur/partnerská krajina. (Viac k snahe o teritoriálne fokusovanie ďalej v texte.)

Fragmentizácia a asymetrie

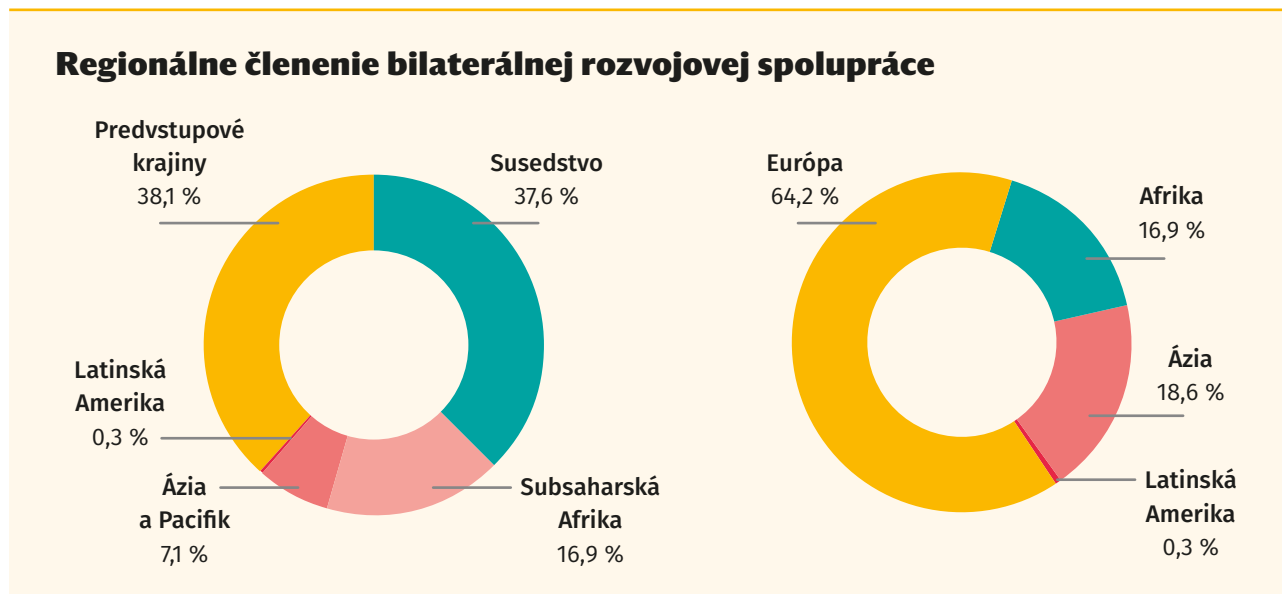
Systém rozvojovej spolupráce SR dlhodobo trpí drobným zdrojom na viacerých úrovniach a modalitách.

Slovensko má (i) príliš veľa partnerských krajín, (ii) extrémne veľa rozvojových intervencií v porovnaní s obmedzenými finančnými, personálnymi, expertnými a inými zdrojmi, (iii) na programové krajiny prispieva iba 12 % z celého objemu bilaterálnej pomoci, (iv) pomer medzi financiami alokovanými na projekty a finančné príspevky je vo výrazný neprospech pre projekty.

Problémom je nielen vysoký počet prijímajúcich krajín, ale tiež príliš veľa drobných intervencií (projektov, finančných príspevkov a pod.).

Iba smerom k Východnému partnerstvu sa uskutočnilo 100 intervencií (z toho 41 do Ukrajiny) v celkovej hodnote 4,87 mil. eur. To predstavuje v priemere menej ako 50 000 eur/intervencia. Po odpočítaní darovaných vakcín je tento nepomer ešte vypuklejší.

²⁷ Zákon č. 392/2015 Z. z. o rozvojovej spolupráci a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/392/20191001.html>

Graf č. 3: Regionálne členenie bilaterálnej rozvojovej spolupráce podľa MZVaEZ SR a podľa Európskej komisie

Tabuľka č. 5: Teritoriálne priority rozvojovej spolupráce SR v roku 2021 v eurách²⁸

	2021	v absolútnych číslach	priemerná suma na jednu krajinu	v %
Programové krajiny – Gruzínsko, Moldavsko, Keňa		3 142 662,62	1 047 554,21	14,66
Projektové alebo tzv. partnerské krajiny podľa regiónov		8 009 010,25		37,37
	Partnerské regióny – Západný Balkán (Albánsko, Bosna a Hercegovina, Čierna Hora, Kosovo, Severné Macedónsko, Srbsko)	3 752 376,21	625 396,04	
	Partnerské regióny – Východné partnerstvo EÚ (Bielorusko, Gruzínsko, Moldavsko, Ukrajina)	1 568 976,15	392 244,04	
	Partnerské regióny – Východná subsaharská Afrika (Burundi, Etiópia, Eritrea, Južný Sudán, Keňa, Rwanda, Somálsko, Tanzánia a Uganda)	538 546,17	67 318,27	
	Partnerské regióny – Blízky východ (Irak, Jordánsko, Libanon, Sýria)	1 571 107,74	392 776,94	
	Partnerské regióny – Afganistan	578 003,98	578 003,98	
Regionálna spolupráca (Arménsko, Azerbajdžan, Gruzínsko)		300 000,00		1,4
Ostatné krajiny		1 196 889,67	62 994,19	5,58
Regionálna a nešpecifikovaná bilaterálna ODA		8 783 480,96		40,98
SPOLU		21 432 043,50		100

Zdroj: Správa o rozvojovej spolupráci Slovenskej republiky za rok 2021, vlastné prepočty Platformy rozvojových organizácií – Ambrela

28 Z dôvodu zabráneniu duplicity nie sú programové krajiny rozpočtovo započítané do kategórie partnerských regiónov a krajín, hoci sú vymenované.

Do Kene ako programovej krajiny išlo 33 intervencií (po odpočítaní vakcín a príspevku do spoločného programovania) v hodnote necelých 900 000 eur, čo predstavuje priemer na intervenciu 26 000 eur. Pomer počtu intervencií a celkovej hodnoty spolu pre Ugandu a Etiópiu je dokonca iba 17 000 eur/intervencia. Do Libanonu smerovalo až 35 intervencií v hodnote 900 000 eur.

Do programových krajín Keňa, Moldavsko a Gruzínsko išlo len 12 % z celkovej bilaterálnej pomoci.

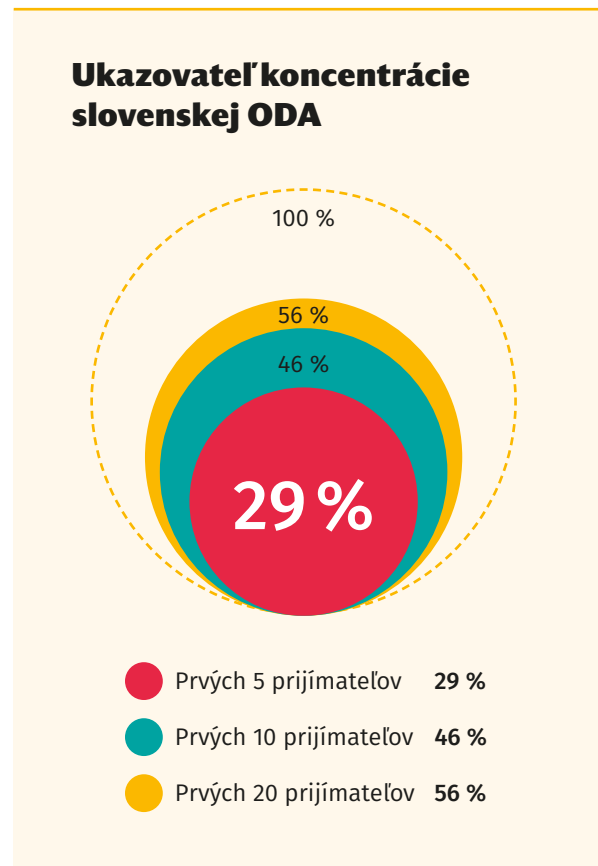
Hoci finančné príspevky majú svoje miesto v systéme rozvojovej pomoci, mali by mať skôr špeciálnu a komplementárnu úlohu. V roku 2021 tvorili projekty SAMRS len 4 mil. eur z celkovej bilaterálnej pomoci 31 mil. eur. Naproti tomu platby na finančné príspevky tvorili len v gescii MZVaEZ SR a SAMRS spolu viac ako 4,8 mil. eur v rámci bilaterálnej pomoci.

Koncentrácia pomoci SR²⁹:

TOP 5 prijímateľov slovenskej ODA: Srbsko, Keňa, Ukrajina, Čierna Hora a Turecko (spolu 6,2 mil. eur).

- Súčasnú nastavenie koncentrácie pri prvých piatich prijímateľoch možno hodnotiť skôr negatívne. Skupina neobsahuje dve programové krajiny Moldavsko a Gruzínsko a z pohľadu sústredenia celkových zdrojov bilaterálnej pomoci došlo oproti roku 2020 k poklesu z 39 % na 29 %. Treba dodať, že nemalú časť tvoria finančné príspevky a štipendiá.
- Prvých 10 prijímateľov obsahuje až 7 krajín v Európe a jednu najmenej rozvinutú krajinu³⁰, spolu 46 %.
- 20 prijímateľov tvorí 56 % bilaterálnej pomoci (v roku 2020 to bolo 63 %).
- Zvyšných 44 % bolo vynaložených na:
  - ďalšie krajiny,
  - regionálnu a nešpecifikovanú bilaterálnu ODA.

Graf č. 4: Geografická koncentrácia SR v 2021

29 Počítané z celkovej bilaterálnej pomoci po odpočítaní pomoci v podobe darovania očkovacích látok proti covidu-19.

30 Srbsko, Keňa, Ukrajina, Čierna Hora, Turecko, Libanon, Moldavsko, Gruzínsko, Afganistan, Bielorusko.

Administratívne náklady

Vyššie uvedené medzery v efektívnosti rozvojovej spolupráce SR sa prejavujú aj v administratívnych nákladoch, ktoré si Slovensko môže započítavať podľa pravidiel Výboru OECD pre rozvojovú pomoc (OECD-DAC)³¹. MZVaEZ SR/SAMRS disponuje rozvojovými expertmi a rozvojovými diplomatmi, ktorí zabezpečujú efektívnosť vynakladania prostriedkov na rozvojovú spoluprácu SR a jej prepojenie s rozvojovou spolupracou EÚ. Tento systém je však veľmi finančne nákladný, kedy spotrebuje až tretinu objemu financií, ktoré MZVaEZ SR alokuje na bilaterálnu pomoc. MF SR v roku 2021 vynaložilo časť administratívnych nákladov na „Budovanie informačného systému pre evidovanie a vykazovania rozvojovej spolupráce SR“ vo výške takmer 192 000 eur³² súčasťou ktorého je aj webová stránka <http://slovakdev.sk/>. Pre porovnanie treba uviesť, že najväčšie dotácie SAMRS sú vo výške 250 000 eur. Pri zohľadnení viacerých faktorov ako napríklad výška rozvojovej spolupráce SR, výška poskytovaných dotácií a využiteľnosť a funkčnosť webovej stránky slovakdev.sk je otázne, či by nebolo efektívnejšie tieto finančné prostriedky použiť na skutočnú pomoc v programových alebo partnerských krajinách.

Predvídateľnosť a konzistencia

V roku 2021 sa uprostred trvajúcej strednodobej stratégie rozvojovej spolupráce urobili zásadné rozhodnutia o teritoriálnych prioritách SR. Z 24 explicitne uvedených krajín na zozname ODA tak ostalo 14.

Napriek tomu, že nedošlo k zmene objektívnych skutočností (s výnimkou Afganistanu), ako napr. zníženie rozpočtu SAMRS na dotačné výzvy, schopnosť partnerov SlovakAid implementovať projekty a pod., na konci roka MZVaEZ SR oznámilo, že upustilo od regionálneho prístupu vo východnej Afrike (čo de facto znamenalo vyradenie krajín Burundi, Etiópia, Eritrea, Rwanda, Somálsko, Tanzánia a Uganda), rozhodlo o nepokračovaní značky SlovakAid v Južnom Sudáne, zrušení zastupiteľského úradu v Etiópii a ukončení slovenskej snahy o rozvojovú spoluprácu v Afganistane a Jordánsku.

Každá z týchto partnerských krajín má svoj osobitý príbeh, vzťah so slovenskými aktérmi, vlastnú dynamiku.

Na jednej strane snahu fokusovať sa na menší počet krajín dlhodobo odporúča OECD-DAC aj Ambrela, na strane druhej je dôležitý aj spôsob, ako sa teritoriálne zužovanie uskutočňuje.

Tabuľka č. 6: Administratívne náklady rozvojovej spolupráce SR v roku 2021 v mil. eur

Ministerstvá podieľajúce sa na implementácii bilaterálnej rozvojovej spolupráce SR	Suma bilaterálnej rozvojovej spolupráce, ktorú administrujú	Administratívne náklady	Percentuálny podiel administratívnych nákladov na bilaterálnej rozvojovej spolupráci
MZVEZ SR	3,8	1,03	27
SAMRS	6,77	0,77	11
MF SR	6,03	0,29	5
MV SR	2,72	0	0
MSVVS SR	1,5	0,03	2
MPRV SR	0,01	0	0
MZ SR	9,42	0	0
MO SR	0,15	0	0
MS SR	0,03	0	0
MŽP SR	0,0175	0,0175	100
SPOLU	30,45	2,14	7

Zdroj: Správa o rozvojovej spolupráci Slovenskej republiky za rok 2021, vlastné prepočty Platformy rozvojových organizácií – Ambrela.

31 Dostupné na: [https://one.oecd.org/document/DCD/DAC/STAT\(2018\)9/FINAL/en/pdf](https://one.oecd.org/document/DCD/DAC/STAT(2018)9/FINAL/en/pdf) (navštívené 14. septembra 2022),

32 „Správa o oficiálnej rozvojovej pomoci SR“, str. 5 (ku dňu 21. novembra 2022 nedostupná online).

V rámci partnerského hodnotenia dalo OECD-DAC odporúčanie, aby Slovenská republika vytvorila rozvojové modalities tak, aby partnerom poskytovala predvídateľné financovanie ako súčasť dohôd o dlhodobom a strategickom partnerstve, a to aj pre humanitárnu pomoc.

Predvídateľnosť zmien teritoriálnych priorít je veľmi nízka, je oznamovaná len niekoľko mesiacov pred dátumom uzávierky na podávanie projektov SAMRS. Na rozdiel od iných donorov, SR nepoužíva nepoužíva postupy ako napr. phasing out, ktorý by umožnil implementátorom rozvojovej pomoci pripraviť sa v dostatočnom časovom predstihu spolu s lokálnymi partnermi, miestnou komunitou a príjemcami projektov na tieto zásadné zmeny. Nie je ustanovený formálny proces, ktorý by umožňoval implementátorom riadne predložiť svoje pripomienky. Rovnako tak nie je prístupná alebo neexistuje analýza dôsledkov takýchto rozhodnutí ani to, ako konkrétne budú využité takto ušetrené financie v budúcnosti.

Nižšie uvádzame dva príklady, ktoré majú spoločné znaky nízkej predvídateľnosti.

Na prvý pohľad boli dôvody na vyradenie Afganistanu a Etiópie zo zoznamu partnerských krajín SlovakAid zrozumiteľné – výrazné zhoršenie bezpečnostnej a celkovej situácie v krajine a obmedzené kapacity Slovenska.

Bližší pohľad však obnažuje podstatnejšie prvky vo vzťahu ku konkrétnym partnerským krajinám SlovakAid, ako napr. slabý diskurz o budúcnosti spolupráce, nedostatočne uchopená identita, ambície a ciele slovenskej rozvojovej pomoci, národný záujem, geografická vzdialenosť, historické, kultúrne aspekty, existencia diaspóry, potenciálna synergie slovenskej intervencie s inými donormi, najmä EÚ, a pod.

V Afganistane začala SR poskytovať rozvojovú pomoc v roku 2003, čiastočne v kontexte vojny proti terorizmu, ktorú USA spolu so spojencami začali v 2001. Z projektovej krajiny sa Afganistan stal na 10 rokov programovou krajinou, pričom od roku 2014 boli v krajine ukončené projekty mimovládnych organizácií pod

značkou SlovakAid a odvtedy sa intervencie obmedzili na jeden vzdelávaco-výskumný projekt ročne a hrstku mikrograntov. SR nemala v Afganistane zastupiteľský úrad a nie sú známe plány, že by takýto krok reálne zamýšľala.

Zhoršujúca sa situácia v Afganistane, ktorá vyvrcholila evakuáciou pracovníkov západných organizácií z kábulského letiska v auguste 2021, de facto spravila definitívnu bodku za niekoľkoročným umelým predĺžovaním marginalizovanej, upadajúcej a nesystémovej slovenskej prítomnosti v tejto krajine.

Vývoj v Etiópii je tak trochu opačný príbeh. Rozhodnutie nepôsobiť v tejto krajine nebolo na rozdiel od Afganistanu dlhodobo odďaľované, ale prišlo relatívne rýchlo, bez phasing out stratégie a možnosti, aby sa mimovládne organizácie, ktoré boli hlavným implementátorom, mohli v riadnej konzultácii vyjadriť. Existovalo pritom viacero silných dôvodov na to, aby sa pomoc Slovenska v Etiópii nezastavila, ale naopak, rástla.

Etiópia nebola v prvom strategickom cykle SK ODA (2003 – 2008), ale stala sa partnerskou krajinou v období druhého cyklu (2009 – 2013), v nasledovnom období bola vyradená (2014 – 2018), aby sa znovu zaradila na zoznam prijímajúcich krajín SlovakAid v súčasnej strednodobej stratégii (2019 – 2023). V roku 2021 prijalo MZVaEZ SR rozhodnutie o nepokračovaní Etiópie ako projektovej krajiny. Etiópia bola jedinou najmenej rozvinutou krajinou Afriky, v ktorej mala SR zastupiteľský úrad. V krajine dlhodobo pôsobia a implementujú projekty stabilní partneri SlovakAid a záujem ďalších postupne rástol. Po jej vyradení tak na zozname partnerských krajín neostala žiadna najmenej rozvinutá krajina.

Princíp predvídateľnosti postupu a rozhodnutí subjektov rozvojovej pomoci znamená, že ostatní aktéri týchto vzťahov môžu legitímne očakávať, že donorské inštitúcie budú v porovnateľných prípadoch postupovať rovnako, resp. v súlade so stratégiou rozvojovej pomoci, ustálenou praxou a pod. Rešpektovanie týchto princípov sa významne pozitívne prejavuje v rámci celého systému rozvojovej pomoci. Na druhej strane je nutné uviesť, že predvídateľnosť nemožno vnímať absolútne.

Možno postupovať aj inak ako v minulosti, ale je účelné, aby o tom rozhodovateľ riadne a včas informoval, pričom odôvodnenie takejto zmeny môže iba prispieť k efektívnosti a ku kvalite vzťahov subjektov účastných na rozvojevej pomoci.

Konzistentnosť dodáva systému ODA stabilitu, súdržnosť a istotu, že jednotlivé časti systému spolu súvisia, že jednotlivé kroky a rozhodnutia na seba logicky nadväzujú.

Zoči-voči početným a vrstviacim sa krízam, ako je vojna na Ukrajine, humanitárna, utečenecká, migračná či energetická kríza, Slovensko potrebuje zhodnotiť, ako môže prispôsobiť svoj systém humanitárnej pomoci tak, aby prispelo k vlastnej reziliencii a bolo zodpovedným partnerom pri poskytovaní humanitárnej pomoci.

Skúsenosť z Afganistanu, nedostatočná reakcia na humanitárnu krízu v Etiópii, zmena výzvy SlovakAid pre Ukrajinu z humanitárnej na rozvojovú pomoc vyvolávajú vážne otázky o kapacitách a ambíciách Slovenska v oblasti humanitárnej pomoci. Okrem nedostatku financií sa zdá, že jedným z dôvodov, prečo sa humanitárna pomoc SlovakAid v Južnom Sudáne končí, môže byť absencia zastupiteľského úradu v krajine. Prítomnosť v teréne je nepochybne prvkom, ktorý je potrebné vziať do úvahy v budúcej stratégii.

Slovenský systém humanitárnej pomoci je zastaraný, s obmedzenými strategickými, finančnými, personálnymi a odbornými kapacitami. Dokument Mechanizmus humanitárnej pomoci je z roku 2006 a neodráža súčasnú situáciu. Mať stratégiu humanitárnej pomoci patrí medzi ciele slovenskej strednodobej stratégie rozvojevej spolupráce.

Na jeseň 2021 sa začal proces prípravy Humanitárnej stratégie, ktorý predstavoval niekoľko medzirezortných stretnutí, na ktorých sa aktívne zúčastňovala aj Ambrela, zastupujúca mimovládne organizácie. Od decembra 2021 stav pokroku v príprave humanitárnej stratégie nie je známy.

2. Inkluzívne partnerstvá v oblasti rozvoja

Partnerstvo s občianskou spoločnosťou

SR sa v novom Európskom konsenze o rozvoji³³ v čl. 17 a 88 prihlásila k tomu, že „EÚ a jej členské štáty si cenia účasť organizácií občianskej spoločnosti (OOS) na rozvoji a nabádajú všetky súčasti spoločnosti, aby sa aktívne zapojili. Uznávajú mnohoraké úlohy, ktoré OOS zohrávajú ako podporovatelia demokracie, obhajcovia držiteľov práv a právneho štátu, sociálnej spravodlivosti a ľudských práv“.

Tiež sa zaviazala, že „EÚ a jej členské štáty budú podporovať priestor pre občiansku spoločnosť a posilnia podporu budovania kapacít OOS s cieľom posilniť ich hlas v rozvojovom procese a presadzovať politický, sociálny a hospodársky dialóg“.

Podľa programového vyhlásenia vlády „vláda SR bude pokračovať v **úzkom dialógu s mimovládnym sektorom** ako kľúčovým partnerom“:

Z pohľadu medzinárodnej úrovne FORUS upozorňuje na to, že pri dosahovaní cieľa trvalo udržateľného rozvoja č. 17 – posilniť prostriedky implementácie a oživiť globálne partnerstvo pre trvalo udržateľný rozvoj – stále neexistuje dostatok náznakov, že väčšina krajín to myslí vážne s riešením otázky rozvoja

33 „Nový Európsky konsenzus o rozvoji“. Dostupné na: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:42017Y0630\(01\)&from=SK](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:42017Y0630(01)&from=SK) (navštívené 14. septembra 2022).

kapacít, zameraným najmä na občiansku spoločnosť. Absentuje systematické a dlhodobé úsilie vlád posilniť kapacity občianskej spoločnosti spojené s implementáciou Agendy 2030. Celkové údaje od krajín, ktoré sa v 2021 zúčastnili VNR (Voluntary National Reviews), neuvádzajú žiadne zmeny v tomto smere.³⁴

Občianska spoločnosť je dlhodobým partnerom MZVaEZ SR a ďalších aktérov v rozvojovej pomoci. Mimovládne organizácie združené v Ambrele v roku 2021 aktívne pôsobili vo viac ako tridsiatich krajinách sveta. Občianska spoločnosť je dôležitým aktérom nielen v oblasti poskytovania pomoci, ale aj v oblasti presadzovania ľudských práv a demokracie alebo efektívnejších politik rozvojovej pomoci.

Organizácie občianskej spoločnosti sú schopné zvýšiť hlas ľudí, najmä pokiaľ ide o najchudobnejšie a najzraniteľnejšie skupiny (napr. ženy, menšiny a marginalizované skupiny), preto by mali mať dostatok zdrojov pre svoju prácu.

Okrem už spomenutej klesajúcej miery predvídateľnosti a konzistentnosti pri geografických prioritách je výraznou výzvou pre občiansku spoločnosť aj nedostatočná podpora a financovanie.

Hodnotiaca správa The Global State of Democracy 2021³⁵ uvádza, že „počet krajín, ktoré sa vydali autoritárskym smerom v roku 2020, prevýšil počet krajín, ktoré sa vydali demokratickým smerom. Pandémia predĺžila tento existujúci negatívny trend na päťročné obdobie, čo je najdlhšie obdobie od začiatku tretej vlny demokratizácie v 70. rokoch“. Podľa správy „zatiaľ čo pandémia covid-19 viedla k zmenšovaniu občianskeho priestoru, mladí ľudia a živá občianska spoločnosť v Afrike predstavujú kľúčový potenciál pre ďalší demokratický rozvoj“.

Avšak za takmer 10 rokov sa zásadnejšie nezvýšil rozpočet dotačných výziev SAMRS na projekty implementované mimovládnymi organizáciami, hoci za rovnaké obdobie sa objem celkovej pomoci zvýšil zo 64 mil. eur v roku 2013 na 131 mil. eur v roku 2021.

Pre porovnanie, v roku 2020 poskytlo Írsko až 22 % celkovej ODA na projekty mimovládnych organizácií. SR v roku 2021 poskytla na projekty cez mimovládne organizácie menej ako 4 % celkového rozpočtu na rozvojovú pomoc.

Čo sa týka inštitucionálneho financovania (financovanie dôležité na samotný chod mimovládnej

organizácie), príspevok SR tvorí ročne približne 50 000 eur. V prípade Írska ide o 92 mil eur.

Dôsledky pandémie covid-19 na občiansku spoločnosť

Ekonomické a iné dôsledky pandémie covid-19 mali významný vplyv nielen na biznis sektor, ale aj na fungovanie občianskeho sektora (výpadky v príjmoch, prekážky vo fundraisingu, problémy na strane lokálnych partnerov v rozvojových krajinách, náklady s prechodom do online priestoru, vplyv pandémie na implementáciu projektov v rozvojových krajinách, sťažený kontakt s beneficiarom a pod.). Preto sa Ambrela v roku 2021 usilovala o zrušenie alebo aspoň zníženie povinného spolufinancovania rozvojových projektov SlovakAid, a to najmä z týchto dôvodov:

- Mimovládne organizácie nie sú tie, ktoré ťažujú ruku, práve naopak, sú tými, ktoré počas pandémie pomáhajú v prvej línii, aj preto by štát vrátane MZVaEZ SR mal prijať také opatrenia, ktoré pomôžu zmierniť ekonomické dôsledky pandémie.
- Mimovládne organizácie, najmä tie humanitárne a rozvojové, pomáhajú nielen obyvateľom SR v čase pandémie, ale naďalej aj v náročných kontextoch partnerských krajín SlovakAid, čo ich personálne, manažérske, časové, finančné a iné kapacity vyčerpáva ešte viac, pretože svoje zdroje musia sústrediť na viac aktivít a nové výzvy spojené s covidom-19.
- Od prvej vlny pandémie sa prijalo množstvo zákonov, vrátane tzv. lex corona, v skrátanom legislatívnom konaní, preto je rozumné sa domnievať, že ak je na dočasné zrušenie potrebné zmeniť zákon o rozvojovej spolupráci, 392/2015 Z. z. §7 (5), je tak nepochybne možno spraviť na základe mnohých príkladov legislatívnych zmien prijatých od marca 2020.
- Niektoré rezorty pristúpili k finančným a iným opatreniam rýchlejšie alebo vo väčšej miere ako iné ministerstvá, či už to bolo smerom k občianskej spoločnosti v oblasti športu, športovcov a klubov (množstvo klubov funguje ako občianske združenia), alebo kultúry či sociálnej oblasti a ďalších.

³⁴ Dostupné na: <https://www.forus-international.org/en/pdf-detail/88296-leveraging-sdg-17-and-cso-capacity-development-to-accelerate-sdg-implementation-policy-brief> (navštívené 20. septembra 2022).

³⁵ Hodnotiacu správu vydáva International Institute for Democracy and Electoral Assistance (International IDEA), čo je medzivládna organizácia, ktorá podporuje udržateľnú demokraciu na celom svete. Dostupné na: <https://www.idea.int/gsd/global-report> (navštívené 25. septembra 2022).

Štáty ako napr. Švédsko, Nórsko, Fínsko bezprostredne po vypuknutí pandémie už v marci a apríli 2020 pružne zareagovali a dočasne zrušili spolufinancovanie, iní, ako napr. Estónsko, dočasne zrušili spolufinancovanie na jeseň 2020. Švédsko pri tvorbe rozpočtu na rok 2021 oznámilo, že zrušenie 10 % spolufinancovania bude platiť aj počas roka 2021. Ak sa k takémuto kroku pristúpilo v krajinách, kde sú mimovládne organizácie v omnoho lepšej finančnej kondícii, o to viac by sa uľahčením fungovania mimovládnych organizácií mala venovať SR, ktorá ako mladý donor ešte len buduje systém rozvojovej spolupráce.

Žiaľ, SR sa vydala iným smerom, a hoci Ambrela v spolupráci s MZVaEZ SR pripravila paragrafový návrh na dočasné zníženie povinného spolufinancovania, ďalší postup nebol vedením ministerstva podporený.

Zo strany SAMRS boli prijaté len úpravy príručiek, aby mohli byť projekty v prostredí pandémie realizovateľné.

Inovatívny prístup – matching funds a rámcové dohody

Na začiatku roka 2021 navrhla Ambrela s konzorciom mimovládnych organizácií MZVaEZ SR spoluprácu na kampani Spolu pre Etiópiu, kde v tom čase zúrila občianska vojna a hrozila humanitárna katastrofa. Napriek tomu, že išlo o partnerskú krajinu SlovakAid, nebolo známe, že by sa MZVaEZ SR chcelo nejako cez humanitárnu pomoc angažovať. Bola to príležitosť nielen otestovať v praxi potenciálny nový nástroj – tzv. „matching fund“, ale tiež cez spoluprácu v kampani medzi štátom a občianskou spoločnosťou

zvýšiť povedomie verejnej mienky o rozvojovej spolupráci. Napokon MZVaEZ SR prispelo celkovou sumou 20 000 eur na 4 humanitárne projekty vo forme finančného príspevku pre lokálnych partnerov slovenských mimovládnych organizácií. Neexistencia vhodného nástroja a dostatočných kapacít pri takýchto krízach poukazuje na potrebu reformy humanitárneho systému SR.

Ďalším prípadom, kde sa SR v minulosti rozhodla urobiť pokrok, sú rámcové dohody, uzatvárané s overenými a kvalitnými partnermi. Výhodou takýchto dohôd je možnosť realizovať projekty s vyššou udržateľnosťou a zároveň poskytnúť aj stabilitu a znížené administratívne bremeno pre partnerov z občianskeho sektora, ale aj samotného donora³⁶. V tomto smere však, žiaľ, nenastal žiaden posun, dokonca ani v otázke výhľadov do budúcnosti, a SR sa stále pridrižava tradičných foriem financovania.

Napriek vyššie uvedenému je potrebné uviesť, že celková komunikácia medzi občianskou spoločnosťou a MZVaEZ SR je relatívne otvorená. Stále sa však ukazuje, že je veľmi ťažké nielen pomenovať správne kroky na zlepšenie, ale aj vykonať systémové vylepšenia v priestore a podmienkach, v akých mimovládne organizácie fungujú.

Tri návrhy Ambrely:

1. **Zvýšiť objem dotačných výziev určených pre MNO.**
2. **Zvýšiť finančné alokácie na inštitucionálne financovanie MNO.**
3. **Posilniť dialóg s občianskou spoločnosťou cez zvýšenie predvídateľnosti a posilnenie participácie MNO na rozhodovacích procesoch.**

3. Transparentnosť a vzájomné vyvodzovanie zodpovednosti

Slovenskej rozvojovej politike chýba vízia, ktorá by bola založená na konsenze hlavných subjektov. Jednotliví aktéri prinášajú svoje čiastkové ciele, ale

absentuje priestor na pravidelný a systematický dialóg. Snaha vyhovieť veľkému počtu aktérov s rôznymi záujmami spolu s dlhodobou neschopnosťou presadiť

³⁶ „Strednodobá stratégia rozvojovej spolupráce SR na roky 2019 – 2023“. Dostupná na: https://slovakaid.sk/wp-content/uploads/2020/12/strednodoba_strategia_rozvojovej_spoluprace_sr_2019-2023-2.pdf (navštívené dňa 14. septembra 2022).

navýšenie finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu na rozvojovú pomoc realizovanú slovenskými organizáciami prispieva k obrovskej fragmentizácii zdrojov a nástrojov na jednej strane a nízkej predvídateľnosti a konzistencii v rozvojových politikách na strane druhej.

Nízke kapacity aktérov často neumožňujú venovať sa popri bežnej operatívnej aj strategickým úvahám. To vedie nielen k čiastočnej myšlienkovkej vyprázdnenosti, ale aj k slabému osvojeniu si strategických cieľov ktoré nemajú priradenú jasnú prioritu, sú často odkladané a neexistuje k nim cestovná mapa alebo plán, ako ich dosiahnuť.

Vízia v tomto zmysle by nemala byť len jednorazovým procesom alebo formálnym dokumentom, ale skôr spoločným porozumením podstate, cieľom a zmyslu ODA.

Takéto porozumenie nevzniká v jednom časovom bode prostredníctvom rozhodnutia hierarchicky presadzovaného zhora nadol, ale je tvorené v dlhšom procese pravidelnej, systematickej verejnej diskusie.

V lete 2021 došlo k organizačnej zmene na MZVaEZ SR, keď bol odbor ORPO začlenený pod sekciu hospodárskej a rozvojovej spolupráce. Týmto sa rozvojová spolupráca ešte viac dostala do oblastí, kde jej agenda nemá často prioritu v porovnaní s ekonomickou diplomaciou. Tento krok nebol vopred partnerom MZVaEZ SR ako Ambrela komunikovaný a nie je známa analýza, aký prínos má mať takýto krok pre obe oblasti – rozvojovú spoluprácu a ekonomickú diplomáciu. Okrem možných synergií možno uvažovať aj o potenciálnych trecích plochách na rôznych úrovniach v situáciách, keď sa záujmy ekonomickej diplomacie rozchádzajú s cieľmi rozvojovej spolupráce.

Naproti tomu pozitívne možno hodnotiť zvýšenie transparentnosti hodnotiaceho procesu. Agentúra SAMRS začala v roku 2021 zverejňovať bodové hodnotenie schválených a neschválených projektov, stručný opis projektov, revidovala Akčný plán boja proti korupcii SAMRS pre rok 2021 a začala zverejňovať zoznam externých odborných hodnotiteľov. Tiež sa zverejňujú protokoly zo zasadnutia komisie MZVaEZ SR s vyhodnotením žiadostí o poskytnutie dotácie na rozvojovú spoluprácu.

Koordináčny výbor pre rozvojovú spoluprácu predstavuje ďalší priestor na dialóg medzi aktérmi rozvojovej pomoci vrátane občianskej spoločnosti. Na druhej strane nie je úplne zrejmé, aká by mala byť jeho funkcia do budúcnosti, keďže posledné roky zasadá len raz ročne a skôr formalisticky. Výnimkou bola pracovná skupina pre tvorbu humanitárnej stratégie, ktorá však fungovala len niekoľko mesiacov a odvtedy je jej ďalšie pokračovanie otázne. **Rozhodnutia koordinačného výboru nie sú záväzné, kompetencie sú pomerne slabé a aktívna účasť rozhodovateľov je pomerne nízka.**

V roku 2021 sa uskutočnilo Priebežné hodnotenie Strednodobej stratégie rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky na roky 2019 – 2023. Evaluácia je pomerne úzko zameraná na dotácie a mikrogranty, neobsahuje zásadnú časť strednodobej stratégie, ktorou je financovanie rozvojovej pomoci, a javí sa, že charakter evaluácie je „o nás a pre nás“ a evaluačná správa sa nedostatočne pýta na názor tých, ktorým je pomoc určená. Evaluácia sa prevažne zaoberá hodnotením toho, čo je na papieri, a názormi prezentovanými oslovenými respondentmi. Treba uznať, že evaluátori mali k dispozícii minimum evaluačných správ projektov a programov za predmetné obdobie a záverečné správy projektov majú obmedzenú výpovednú hodnotu. Na druhej strane súčasťou evaluácie nebola žiadna návšteva projektov SAMRS v teréne.

Do rozvojovej pomoci je potrebné zapájať aj Národnú radu SR. Dvaja poslanci NR SR sa zúčastnili cesty do Libanonu s cieľom spoznať projekty SlovakAid v teréne. Nie je však zrejmé, prečo MZVaEZ SR nenadviazalo na snahu z roku 2020, keď sa prezentovala Správa o oficiálnej rozvojovej pomoci na pôde Zahraničného výboru NR SR.

Tri návrhy Ambrely:

1. Zaviesť každoročnú konferenciu ODA, s prezentáciou evaluácií a diskusiou o ďalšom smerovaní sektora, organizovať počas roka viacero menších formátov diskusií k čiastkovým alebo aktuálnym otázkam, pokračovať v organizovaní rozvojových fór v programových krajinách SlovakAid.
2. Transformovať koordinačný výbor s cieľom posilniť jeho kompetencie a zvýšiť dôležitosť agendy na vládnej úrovni a sfunkčniť jeho pracovnú skupinu.
3. Posilniť participatívnu účasť v procesoch tvorby verejných politík a podporiť rozhodovanie na základe evaluácií a analýz.

ZNIŽOVANIE NEROVNOSTÍ

Pandémia covid-19 a politické rozhodnutie vlád v mnohých krajinách mali za následok prehlbovanie nerovností a rast chudoby. Bohatí bohatli a chudobní ešte viac schudobneli.

Podľa správy Oxfam s názvom Profitovanie z bolesti:

„Kombinované krízy spôsobené covidom-19, rastúca nerovnosť a rastúce ceny potravín by mohli v roku 2022 dostať až 263 miliónov ľudí do extrémnej chudoby, čo by zvrátilo desaťročia pokroku. To je v prepočte prepád jedného milióna ľudí do chudoby každých 33 hodín. Zároveň vznikol počas pandémie v priemere každých 30 hodín nový miliardár. To znamená, že za rovnaký čas, ktorý v priemere trvalo vytvorenie nového miliardára počas pandémie, by sa tento rok mohol dostať do extrémnej chudoby jeden milión ľudí.“³⁷

Podľa Oxfamu majetok miliardárov vzrástol za prvých 24 mesiacov covidu-19 viac ako za 23 rokov dokopy. Celkové bohatstvo svetových miliardárov teraz zodpovedá 13,9 percentám globálneho HDP. Ide o trojnásobný nárast (zo 4,4 percenta) v roku 2000.

Prehlbujúca sa nerovnosť sa netýka len príjmu, ale aj postavenia žien. V rovnakej správe sa uvádza, že v roku 2021 bolo v porovnaní s rokom 2019 zamestnaných o 13 miliónov žien menej, zatiaľ čo zamestnanosť mužov sa vrátila na úroveň z roku 2019.

Nerovnosti sa tiež zvýraznili v ďalších ukazovateľoch, ako napr. rasová diskriminácia, prístup k zdravotnej starostlivosti, nerovnosti medzi krajinami a pod.

³⁷ Dostupné na: <https://www.oxfam.org/en/research/profitng-pain> (navštívené 25. augusta 2022).

1. Najmenej rozvinuté krajiny

SR sa v Európskom konsenze v čl. 92³⁸ zaviazala k tomu, že „rozvojová spolupráca EÚ a jej členských štátov bude nasmerovaná tam, kde je najviac potrebná a kde môže mať najväčší vplyv, a to je najmä v najmenej rozvinutých krajinách a v nestabilných a konfliktných situáciách, pričom sa budú plne rešpektovať priority jednotlivých členských štátov“.

V čl. 103 Konsenzu – sa „EÚ taktiež zaväzuje v krátkodobom horizonte kolektívne dosiahnuť koeficient oficiálnej rozvojovej pomoci/HND pre najmenej rozvinuté krajiny vo výške 0,15 – 0,20 % a v časovom rámci programu 2030 by tento koeficient mal dosiahnuť 0,20 %“.

MZVaEZ SR v roku 2021 svojím rozhodnutím odstránilo zo zoznamu partnerských krajín všetky najmenej rozvinuté krajiny (Etiópia, Afganistan, Uganda, Rwanda, Burundi, Eritrea, Somálsko a Jemen). Okrem toho, že tento krok bol veľmi nedostatočne a neskoro konzultovaný s implementátormi SK ODA, nie je známe odôvodnenie MZVaEZ SR, prečo sa rozhodla eliminovať všetky najmenej rozvinuté krajiny a neponechať aspoň jednu, resp. malý počet.

Z pohľadu objemu finančných prostriedkov záväzok SR podporovať najmenej rozvinuté krajiny 0,15 % HND by predstavoval 146 mil. eur.

SR však prispelo len 0,001 % HND, t. j. 1,1 mil. eur (po započítaní vakcín 0,006 % HND, t. j. 6,2 mil. eur).

To, že je možný aj iný prístup, ukazuje ČR, ktorá má medzi 6 prioritnými krajinami tri najmenej rozvinuté krajiny, Etiópiu, Zambiu a Kambodžu. V roku 2021 na ne ČR vyčerpala na rozvojové projekty takmer 5,2 mil. eur.³⁹ Takmer 1 mil. eur išiel na trojstrannú spoluprácu a ďalšie financie na B2B projekty. Írsko⁴⁰ má medzi top 10 prijímateľmi až 9 krajín subsaharskej Afriky, z toho 7 najmenej rozvinutých krajín s príspevkami: Etiópia (40 mil. eur), Mozambik (27 mil. eur), Tanzánia (25 mil. eur), Uganda (24 mil. eur), Malawi (17 mil. eur), Sierra Leone (16 mil. eur), Západný breh a Gaza (11 mil. eur), Južný Sudán (10 mil. eur), Zimbabwe (9 mil. eur) a Keňa (9 mil. eur.)

38 „Nový Európsky konsenzus o rozvoji“. Dostupné na: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:42017Y0630\(01\)&from=SK](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:42017Y0630(01)&from=SK) (navštívené 14. septembra 2022).

39 „Správa o činnosti a hospodárení Českej rozvojovej agentúry“. Dostupné na: http://www.czechaid.cz/wp-content/uploads/2016/09/%C4%8CRA-2021-V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD-zpr%C3%A1va_Zpr%C3%A1va-auditora_v%C3%BDkazy-ke-zve%C5%99ejn%C4%9Bn%C3%AD-podepsan%C3%A9.pdf (navštívené 15. septembra 2022).

40 „Irish Aid Annual Report 2021“. Dostupné na: <https://www.irishaid.ie/news-publications/publications/publicationsarchive/2022/october/irish-aid-annual-report-2021.html> (navštívené 15. septembra 2022).

2. Prierezové témy a zraniteľné skupiny

Zameranie na zraniteľné skupiny a prierezové témy predstavovali boj s klimatickou zmenou 4 mil. eur (2 mil. eur v 2020) a rovnosť príležitostí (rovnosť žien a mužov) 3,44 mil. eur (2,8 mil. eur v 2020).

Podľa správy o ODA bola dôležitou aktivitou týkajúcou sa prierezových tém v roku 2021 publikácia príručiek pre integráciu prierezových tém do nástrojov rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci SR. Následne sa konal dvojdňový webinár pre odbornú verejnosť (donorov a potenciálnych žiadateľov). SAMRS využila obe príručky ako jeden zo zdrojov pri tvorbe vlastného metodického usmernenia k prierezovým témam na rok 2021, ktoré bolo záväzným pre žiadateľov o dotácie. Kritériom pre zaradenie do zoznamu rozvojových aktivít prispievajúcich k napĺňaniu prierezových tém je splnenie podmienok na priradenie k jednotlivým štatistickým príznakom sledovaným v zmysle metodiky OECD-DAC pre štatistické vykazovanie rozvojovej pomoci.⁴¹

Tri návrhy Ambrely:

1. Sústrediť sa na znižovanie chudoby a nerovností a princípu *leaving no one behind*.
2. Zaradiť medzi partnerské krajiny dve vybrané najmenej rozvinuté krajiny.
3. Zaradiť aspoň jednu najmenej rozvinutú krajinu medzi programové krajiny.

---

41 „Správa o oficiálnej rozvojovej pomoci SR“, str. 5 (ku dňu 21. novembra 2022 nedostupná online).

GLOBÁLNE VZDELÁVANIE

V roku 2021 sa v oblasti globálneho vzdelávania naštartovalo niekoľko zásadných mílnikov. V prvom rade ide o spoluprácu MŠVVaŠ SR s MZVaEZ SR facilitovanú organizáciou GENE v súvislosti s **prípravou novej Stratégie globálneho vzdelávania (SGV) pre SR na roky 2022 – 2030. V pripomienkovacom procese bola zachovaná veľká miera participatívности a boli v ňom aktívne zapojení aj zástupcovia občianskeho sektora vrátane Ambrely a jej členov.**

Draftovací proces stratégie bol ukončený v čase prijatia Deklarácie o globálnom vzdelávaní z dielne GENE, ktorá vznikla na pôdoryse Maastrichtskej deklarácie z roku 2002. S prihliadnutím na novembrový termín oficiálneho prijatia tohto dokumentu v roku 2022 sa v najbližšom čase očakáva aj schválenie stratégie globálneho vzdelávania na národnej úrovni, čo by pre Slovensko znamenalo výrazný krok vpred a značný náskok pred viacerými krajinami strednej a východnej Európy, ktorým sa podobnú stratégiu výlučne pre potreby implementácie princípov globálneho vzdelávania do vzdelávacieho procesu zatiaľ nepodarilo zrealizovať.

Rozbehnuté procesy súvisiace s Národnou stratégiou globálneho vzdelávania pod taktovkou sekcie celoživotného vzdelávania MŠVVaŠ SR, ako aj prebiehajúca kurikulárna reforma a schválená Stratégia celoživotného vzdelávania teda predznačujú priaznivý vývoj v globálnom vzdelávaní, respektíve vo vzdelávacom sektore ako takom. Celková situácia je však naďalej prinajmenšom otázná, najmä pokiaľ ide o systematickosť finančnej podpory.

Nemožno poprieť, že extrémnosť a nepredvídateľnosť pandémie covid-19 a vojny na Ukrajine sa podpísala aj na miere zainteresovanosti školského sektora, ktorý sa, pochopiteľne, sústredil na najurgentnejšie problémy súvisiace so slabou technologickou vybavenosťou tried, s nízkym platovým ohodnotením učiteľov, výrazným šírením hoaxov a konšpirácií či integráciou ukrajinských detí do škôl. V kombinácii s nestabilitou na politickej scéne, ktorá okrem iného vyústila aj do zmeny vedenia rezortov školstva a zahraničia, možno preto procesy kreovania strategických zmien považovať za úspech.

Otáznikom však aj naďalej zostáva financovanie aktivít globálneho vzdelávania. Kým schémy európskych štrukturálnych a investičných fondov a plánu obnovy majú v ďalšom období kryť najmä neformálne vzdelávanie a vzdelávanie dospelých, globálne vzdelávanie práve vďaka jeho nejednoznačnému strategickému ukotveniu zostáva na periférii. Nádejou na zmenu má byť práve nová Národná stratégia globálneho vzdelávania, ktorá má definovať víziu pre zmenu, ako aj rámcovať financovanie na ďalších osem rokov.

Jediným vládnyim finančným zdrojom orientujúcim sa výhradne na oblasť globálneho vzdelávania

je schéma SAMRS, ktorá je finančne veľmi limitovaná. Navyše medziročne došlo k zníženiu alokácie na projekty globálneho vzdelávania o 52 %. Mimovládne organizácie vrátane členských organizácií Ambrely sa preto musia spoliehať na zahraničné zdroje, ako je napr. program Európskej komisie Development Education and Awareness Raising (DEAR), prostredníctvom ktorého sú úspešné projekty schopné priniesť stabilitu v aktivitách a fungovaní organizácií na troj- alebo štvorročné obdobie.

Odpoveďou na začarovaný kruh nízkej a nesystematickej podpory globálneho vzdelávania by mohlo byť vytvorenie dlhodobej a udržateľnej finančnej schémy v rámci rezortu školstva ako hlavného gestora pre globálne vzdelávanie.

Pokiaľ ide o ministerstvo zahraničia, možnou vítanou zmenou v programe SAMRS by bolo predefinovanie globálneho rozvojového vzdelávania na obsažnejšie celoživotné vzdelávanie, program však akcentuje osvetový element na úkor vzdelávacieho, čím sa pri relatívne nízkej výške rozpočtu a širokej cieľovej skupine na projekt stráca jeho efektívnosť.

Vzhľadom na dnes už absolútnu nevyhnutnosť digitalizácie vzdelávania je potreba hľadania príležitostí a prepájania súkromného sektora s tradičnými realizátormi globálneho vzdelávania čoraz naliehavjšia, pretože im často chýbajú zručnosti, know-how a naopak aj samotná technológia a financie na realizáciu digitálnych výstupov.

VYBRANÉ NÁSTROJE SLOVAKAID

Projekty umožňujú zapojenie slovenských subjektov do rozvojovej spolupráce. Z pohľadu donora predstavujú najväčšiu mieru administratívnej, finančnej a obsahovej kontroly, prístupné údaje pre monitoring a evaluáciu a vykazujú výrazne vyšší stupeň transparentnosti v pridelení finančných prostriedkov a následnej implementácie v porovnaní s finančnými príspevkami.

Na rozdiel od nich, projekty možno programovať a v porovnaní s inými nástrojmi dotácie SAMRS v praxi najviac vytvárajú predpoklady na udržiavanie a zlepšovanie systému rozvojovej spolupráce, pretože umožňujú nielen slovenským organizáciám, ale aj donorovi nadobudnúť skúsenosti, vytvárať partnerstvá, uplatňovať slovenské know-how a zvyšovať vizibilitu značky SlovakAid v partnerských krajinách. V neposlednom rade prispievajú aj k udržaniu skúsených pracovníkov/-čok a k výchove nových v systéme rozvojovej pomoci pri súčasnej neexistencii samostatného vysokoskolského študijného odboru rozvojovej pomoci v SR.

Z prieskumu Ambrely medzi členmi a pozorovateľmi (pozri príloha č. 1) zároveň vyplýva, že dotácie môžu predstavovať aj priamy či nepriamy pákový efekt, ktorý umožňuje slovenským mimovládny organizáciám získať ďalšie finančné zdroje od iných inštitucionálnych donorov.

V roku 2021 len desať mimovládnych organizácií – členov Ambrely – dokázalo k zakontrahovanej kumulatívnej čiastke 1,5 mil. eur na dotáciách od SAMRS priložiť 3,2 mil. eur nafundovaných zo súkromných zdrojov a ďalších 8 mil. eur získalo od iných inštitucionálnych donorov.

Agentúra SAMRS v roku 2021 zverejnila 11 výziev v celkovej sume cca 4,3 mil. eur. V porovnaní s rokom 2020, keď došlo k výraznejšiemu navýšeniu rozpočtu na dotácie, ide o pokles cca 1,24 mil. eur. (21,83 %). Pomer alokácie vo výzve a skutočného čerpania výziev bol nasledovný: 2021 – 4,3 mil. eur vs. 4 mil. eur.; 2020 – 5,6 mil. eur vs. 4,6 mil. eur.

V medziročnom porovnaní 2015 – 2021 (s výnimkou 2020) nedošlo k významnejšiemu nárastu rozpočtu na dotácie SAMRS.

Nie je jasné, podľa akého kľúča MZVaEZ SR odkláňa financie z dotačných výziev určených slovenským subjektom do finančných príspevkov a do akej miery je rozpočet v Zameraní dvojstrannej rozvojovej spolupráce SR na príslušný rok záväzný, resp. možno podľa neho plánovať. Z celkovej alokovanej sumy bolo nevyčerpaných cca. 300 000 eur.

Nie je dostatočne zrozumiteľné, podľa akých kritérií, podľa akého kľúča MZVaEZ SR presunulo a navýšilo finančnú alokáciu o 250 000 eur na západný Balkán (6 neschválených žiadostí) a napr. nie na Ukrajinu (12 neschválených projektových žiadostí).

Programové krajiny

Nie je zrejmé, prečo dotácia na Keňu ako programovú krajinu medziročne klesá – z 1,2 mil. eur v roku 2017 na 0,8 mil. eur v roku 2018 a 0,7 mil. eur v roku 2019. Vo výzve v roku 2020 to už bolo len 0,5 mil. eur a schválený bol len jeden projekt. Hoci tento rok bol opäť dopyt vysoký (7 žiadostí), schválené boli len tri v celkovom objeme 500 000 eur. Došlo tiež k zníženiu maximálneho rozpočtu na 1 projekt z 250 000 na 200 000 eur, čo je v kontraste s rastúcou infláciou. Projekty sa týkali oblastí ako rozšírenie kapacity základnej školy na strednú školu, zavedenie výroby a využitie slovenského pľúcneho ventilátora na terapiu pacientov s covidom-19 alebo kvalitnej zdravotnej starostlivosti s dôrazom na matky a deti.

Na Moldavsko bolo podaných osem projektov a schválené boli tiež len 3 v hodnote 500 000 eur. Projekty sa týkali sektorov ako budovanie funkčného a udržateľného systému odpadového hospodárstva, budovanie dobrej správy vecí verejných prostredníctvom podpory transparentnosti, digitalizácie a sociálnej inklúzie alebo prístup k systému kanalizácie.

V prípade Gruzínska išlo o 3 schválené projekty zo 6 v sume spolu takmer 300 000 eur. Podporované sektory: budovanie inkluzívneho prostredia pre deti, vybudovanie kapacít miestnej samosprávy v zraniteľných komunitách pozdĺž administratívnej hraničnej línie, podporované zamestnávanie a optimalizácia služieb v politike práce.

Ambrela žiada, aby MZVaEZ SR v budúcnosti postupovalo transparentnejšie a rozhodnutia o presmerovaní zdrojov spolu so zdôvodnením včas verejne komunikovalo, aby neboli práca a náklady žiadateľov na príprave projektov vynaložené zbytočne.

Humanitárna pomoc

Je na zamyslenie, ako sa chce SR profilovať v humanitárnej pomoci. Väčšina projektov v Libanone, Sýrii a Iraku je skôr posthumanitárneho charakteru. **Bolo by užitočné jasne rozlišovať medzi rozvojovou spolupracou a humanitárnou pomocou, či už ide o hodnotiaci proces, flexibilitu v implementácii, rýchlosť reakcie alebo zjednodušenie projektovej dokumentácie.** Čerstvá skúsenosť s humanitárnou pomocou pre Ukrajinu môže procesu reformy humanitárnej pomoci SR napomôcť.

Tabuľka č. 7: Prehľad výziev SAMRS v roku 2021

Dotačná výzva	Alokácia	Počet schválených projektov	Percento úspešnosti	Suma schválených projektov	Priemerná suma schváleného projektu	Počet neschválených projektov	Suma neschválených projektov	Priemerná suma neschváleného projektu
Keňa	500 000	3	43 %	528 603,20	176 201,07	4	771 664,57	192 916,14
Moldavsko	500 000	3	38 %	580 018,00	193 339,33	5	472 362,76	94 472,55
Etiópia, Južný Sudán, Keňa, Rwanda, Tanzánia, Uganda	300 000	1	25 %	200 000,00	200 000,00	3	649 340,06	216 446,69
Ukrajina	300 000	2	14 %	290 282,00	145 141,00	12	1 034 247	86 187,26
Podpora odovzdávania skúseností na západnom Balkáne	400 000	5	45 %	653 204,80	130 640,96	6	816 578,90	136 096,48
Podpora odovzdávania skúseností v Gruzínsku	500 000	3	50 %	282 038,50	94 012,83	3	388 089,40	129 363,13
PPP	500 000	4	29 %	199 940,00	49 985,00	10	1 204 983,92	120 498,39
Globálne a rozvojové vzdelávanie	120 000	4	29 %	119 800,60	29 950,15	10	287 986,00	28 798,60
Spolufinancovanie EÚ projektov	80 000	3	100 %	46 939,48	15 646,49	0	0	0
Humanitárna pomoc	1 000 000	5	63 %	999 914,97	199 982,99	3	649 913,00	216 637,67
SPOLU	4 200 000	33	37 %	3 900 741,55	118 204,29	56	6 275 165,73	112 056,53

Pri humanitárnych projektoch je predpismi limitovaná splátka minimálne 10 %, no SAMRS nastavuje splátku na 20 %. Pri dotácii vo výške 200 000 eur je to vysoká suma – 40 000 eur a môže zasiahnuť do cash-flow žiadateľa. Ak finančná príručka hovorí o možnosti min. 10 %, tak by bolo vhodné aplikovať túto možnosť do projektov.

Posun nastal v možnosti skrátiť implementačné obdobie projektu z 12 na 6 mesiacov. (udržiavať projekt s relatívne nízkym rozpočtom počas dlhšieho časového obdobia je kontraproduktívne a často môže zvyšovať náklady a znižovať efektívnosť). Príklad: V humanitárnych projektoch sa pomoc k beneficiantom snažíme dostať čo najrýchlejšie. Najmä v sektore infraštruktúry sa implementácia dá plánovať napr. na 9 mesiacov – vzhľadom na finančnú náročnosť budovania infraštruktúry sa do alokovaného rozpočtu zväčša vojde len jedna hlavná aktivita, pričom samotná stavba/konštrukcia je otázkou niekoľkých mesiacov.

Dobrovoľníci

Pozitívne je hodnotené rýchle zverejnenie výsledkov po uzávierke (už 1,5 mesiaca po uzávierke). **Došlo k výraznému zníženiu alokácie na výzvu z 359-tisíc eur v roku 2020 na 139-tisíc v roku 2021. Záujem výrazne prevyšuje alokáciu. Zo 40 žiadostí bolo schválených len 12.**

Pri konzultácii o neschválených vyslaniach bolo odporúčané vyslať dobrovoľníkov do bezpečnejších krajín. **Ak existujú krajiny či regióny, do ktorých SAMRS z bezpečnostných dôvodov nechce dobrovoľníkov vyslať, je potrebné takýto zoznam zverejniť.**

Opäť sa potvrdila potreba zahrnúť do rozpočtov náklady na mentorov/koordinátorov dobrovoľníkov, zodpovedných napríklad (okrem iného) za predvýjazdový tréning, monitoring práce dobrovoľníka počas vyslania, poskytovanie mentorskej podpory, asistenciu pri ponávratových aktivitách, prípravu správy atď.

Agentúra SAMRS na poslednú chvíľu rozhodla, že vzhľadom na covid-19 nebude realizovať školenie pre dobrovoľníkov, a rozhodla, že to budú mať v réžii vysielajúce organizácie. Všeobecne je pritom rozpočtová položka na pred-/ponávratové aktivity nízka, a týmto krokom im pribudne viac nákladov. Covid je tu už rok, sme presvedčení, že túto zmenu mohla SAMRS predvídať v čase vyhlásenia výziev, čo by sme reflektovali aj my pri príprave rozpočtu. Agentúra umožnila aspoň presun malej čiastky na tento účel cez výnimku.

Povinné covidové pripistenie pre dobrovoľníkov bolo oznámené až po vyhodnotení výziev a nemohlo byť zohľadnené pri príprave rozpočtu. Takéto dodatočné požiadavky, ktoré nečakane navyšujú výdavky, by mali ostať v rovine odporúčaní a nie povinností.

Tabuľka č. 8: Prehľad projektov v rámci Programu vysielania dobrovoľníkov a expertov-dobrovoľníkov

Názov organizácie	Počet schválených dobrovoľníkov/-čok	Počet neschválených dobrovoľníkov/-čok	Celkový objem dotácie na schválených/-é dobrovoľníkov/-čky	Celkový objem dotácie na neschválených/-é dobrovoľníkov/-čky	% podiel na schválených prostriedkoch z prerozdelenej dotácie pre program
Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety	3	7	45 800	71 200	32,83
Človek v ohrození	4	2	38 550	10 200	27,63
eRko – Hnutie kresťanských spoločenstiev detí	2	2	23460	23 460	16,81
Adra	2	6	18 710	86 650	13,41
Dvojfarebný svet	1	2	13 000	18 000	9,32
Slovenská katolícka charita	0	9	0	63 380	0
SPOLU	12	28	139 520	272 890	

Spolufinancovanie EK

Projekty SAMRS/EK sa aktuálne riadia Finančnou príručkou SAMRS. Projekty EK sa však implementujú podľa pravidiel Európskej komisie, ktoré sú miestami v rozpore s Finančnou príručkou SAMRS. Napríklad: v projektoch Európskej komisie sú niektoré výdavky plánované v paušálnej sume (lump sum), čo podľa Finančnej príručky SAMRS nie je oprávnený výdavok. Paradoxne, v SAMRS sú pri dobrovoľníckych vyslaníach na základe manuálu paušálne príspevky pre dobrovoľníka oprávnený výdavok, ale pri spolufinancovaní dobrovoľníckeho vyslania v rámci EU Aid by mal byť obdobný výdavok neoprávnený. Tiež v projektoch Európskej komisie výdavky na manažment štandardne dosahujú do 35 % rozpočtu, SAMRS povoľuje len do 20 %.

Navrhujeme zvážiť vytvorenie špecifického manuálu pre projekty SAMRS/EK, ktorý by odrážal implementačnú realitu projektov Európskej komisie.

Mikrogranty

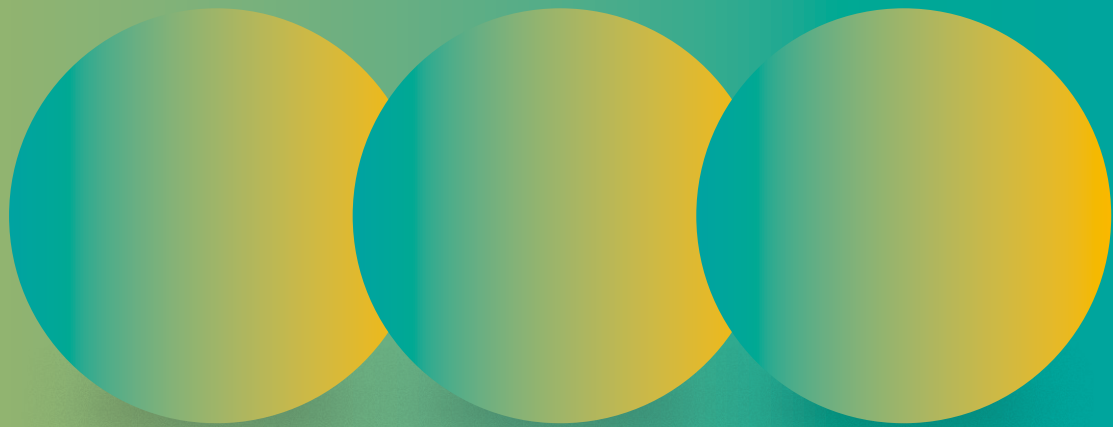
V roku 2021 bolo implementovaných celkom 79 mikrograntov v úhrnnej výške 0,6 mil. eur.

Ambrela zotrúva na svojej pozícii zvážiť revidovanie súčasného usmernenia k programu pre mikrogranty, tak aby bolo zrejme, ako tieto prispievajú k strategickým cieľom a sektorovým oblastiam. Môžu mať komplementárnu funkciu a prispieť k veľkým intervenciám alebo by mohli byť použité ako počítačové peniaze, resp. na podporu rýchleho prieskumu potrieb

pri humanitárnej pomoci a pod. Z doterajšej praxe sa skôr javí, že sú používané veľmi rôznorodo, bez jednotnej stratégie.

Tabuľka č. 9: Prehľad mikrograntov SAMRS

Krajina	Počet schválených mikrograntov	Čerpaný rozpočet v EUR	Priemer
Moldavsko	11	108 328	9 848
Keňa	12	100 000	8 333
Gruzínsko	10	97 310	9 731
Ukrajina	13	57 002	4 385
Kosovo	5	49 800	9 960
Bosna a Hercegovina	7	40 000	5 714
Severné Macedónsko	4	39 684	9 921
Albánsko	3	29 995	9 998
Čierna Hora	5	29 970	5 994
Etiópia	2	20 000	10 000
Irak	2	15 577	7 789
Libanon	2	14 421	7 211
Uzbekistan	1	9 700	9 700
Indonézia	1	5 000	5 000
Brazília	1	4 979	4 979
SPOLU	79	621 766	7 870

**MONITOROVANIE
NAPÍŇANIA
VYBRANÝCH
ODPORÚČANÍ
OECD-DAC
ZO STRANY SR**

V roku 2018 sa uskutočnilo hodnotenie systému rozvojovej spolupráce SR zo strany expertov tzv. Peer Review Výboru Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (ďalej len OECD). Išlo o historicky prvé komplexné hodnotenie od vzniku členstva SR vo Výbore OECD pre rozvojovú pomoc (ďalej len „Výbor OECD-DAC“) v roku 2013. Odporúčania z hodnotenia sa stali súčasťou Strednodobej stratégie rozvojovej spolupráce SR na roky 2019 – 2023.

Platforma rozvojových organizácií – Ambrela pripravila v roku 2020 prvýkrát semaforové hodnotenie cieľov, ktoré je inšpirované vybranými odporúčaniami a predstavuje základný odpočet zo strany občianskej spoločnosti o tom, ako SR tieto ciele naplňa. Semafor je aktualizovaný každý rok.

1. OBJEM ROZVOJOVEJ POMOCI

Indikátory:

1.1 Závazný plán navyšovania ODA:

- **Cieľový stav:** splnenie medzinárodného záväzku SR prispieť na oficiálnu rozvojovú pomoc 0,33 % HND do roku 2030
- **Dosiahnutý stav:** Aj napriek pôvodnej snahe MZVaEZ SR zahrnúť indikatívny finančný plán navyšovania ODA SR do Správy o výsledkoch a odporúčaní vyplývajúcej z hodnotenia tzv. Peer Review Výboru OECD pre rozvojovú pomoc nedošlo k jeho záväznému schváleniu vládou, následnému naplneniu a ani k jeho použitiu pri vypracovaní Zamerania dvojstrannej rozvojovej spolupráce SR na rok 2021. Tento plán nebol revidovaný ani s ohľadom na pandémie covid-19.

1.2 Medziročné navýšenie celkovej rozvojovej pomoci:

- **Cieľový stav:** v roku 2021 navýšiť rozpočet na 0,16 % HND (171 mil. eur)
- **Dosiahnutý stav:** 0,13 % HND (131,3 mil. eur), čo je navýšenie oproti 2020 o 5 % (124,5 mil. eur). Táto skutočnosť nastala vďaka dvom faktorom: a) nafúknutej pomoci v podobe darovaných vakcín covid-19; b) nárastu finančných prostriedkov na

multilaterálnu pomoc. Vzhľadom na veľký pomer „nafúknutej pomoci“ a nedosiahnutie cieľového stavu ostáva indikátor červený.

1.3 Medziročné navýšenie bilaterálnej pomoci na 30 % celkovej ODA:

- **Cieľový stav:** navýšenie skutočnej bilaterálnej pomoci na 30 % celkovej ODA
- **Dosiahnutý stav:** 14 % celkovej ODA (po odpočítaní nafúknutej pomoci). Vzhľadom na medziročný pokles zo 16 % na 14 % ostáva indikátor červený.

2. KVALITA ROZVOJOVEJ SPOLUPRÁCE, EFEKTÍVNOSŤ, PROGRAMOVANIE, GEOGRAFICKÉ ZAMERANIE

Indikátory:

2.1 Geografické zameranie:

- **Cieľový stav:** max. 14 krajín
- **Dosiahnutý stav:** 14 krajín. Oproti roku 2020 bolo rozhodnuté o vyradení 10 krajín od roku 2022. Problematický je spôsob, akým sa táto zmena udiala, a pretrvávajúci vysoký počet tzv. ostatných krajín explicitne nespomenutých v Strednodobej stratégii rozvojovej spolupráce SR na roky 2019 – 2023. Okrem toho bilaterálna pomoc SR v 2021 prúdila do 40 krajín.

2.2 Prioritizácia programových krajín:

- **Cieľový stav:** 30 % bilaterálnej pomoci alokovaných na programové krajiny
- **Dosiahnutý stav:** 12 % z bilaterálnej pomoci

2.3 Predvídateľné financovanie a dlhodobé strategické partnerstvá:

- **Cieľový stav:** zavedenie aspoň jedného nástroja, ktorý zabezpečí predvídateľnosť a dlhodobé financovanie
- **Dosiahnutý stav:** Pilotné strategické partnerstvá pre Keňu neboli na rok 2021 plánované. Nedostatočný fund zo strany donora.

2.4 Počet CSP (Country strategy paper):

- **Cieľový stav:** inštitucionálny dialóg s partnerskými krajinami s výstupmi
- **Dosiahnutý stav:** vypracované 3 z 3 CSP a schválené MZVaEZ SR začiatkom roku 2021

2.5 Spolupráca s medzinárodnými partnermi:

- **Cieľový stav:** zlepšovanie spolupráce s EÚ a ďalšími medzinárodnými partnermi
- **Dosiahnutý stav:** V 2021 SAMRS podpísala dohodu na realizáciu prvého projektu delegovanej spolupráce EÚ v Moldavsku, kde bude agentúra v pozícii vedúceho partnera. Eximbanka získala oprávnenie na delegovanú spoluprácu EÚ.

3. ZNIŽOVANIE CHUDOBY A NEROVNOSTI, PODPORA ROVNOSTI PRÍLEŽITOSTÍ A ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Indikátory:

3.1 Alokácia na nízkopříjmové krajiny vo výške 15 % bilaterálnej pomoci:

- **Cieľový stav:** 0,15 % HND, t. j. 146 mil. eur
- **Dosiahnutý stav:** 0,001 % HND, t. j. 1,1, mil. eur (po započítaní vakcín 0,006 % HND, t. j. 6,2, mil. eur)

3.2 Zameranie na zraniteľné skupiny a riadne vykazovanie:

- **Dosiahnutý stav:** Na boj s klimatickou zmenou išli 4 mil. eur (2 mil. eur v 2020) a na rodovú rovnosť 3,44 mil. eur (2,8 mil. eur v 2020).

4. STRATEGICKÉ ZAMERANIE

Indikátory:

4.1 Fungovanie Koordinačného výboru pre rozvojovú spoluprácu (KV)

- **Cieľový stav:** pravidelný, informovaný a systematický dialóg s jasným časovým plánom a prioritami zameraný na výsledky, s medzirezortnou spoluprácou a politickou podporou.
- **Dosiahnutý stav:** KV funguje veľmi formálne, stretáva sa raz za rok, nemá plán činnosti a merateľnú agendu. KV aj napriek pandémie covid-19 možno považovať za čiastočne funkčný. Pracovné skupiny KV nie sú plne funkčné. Pracovná skupina

k humanitárnej pomoci bola aktívna na jeseň 2021. Po decembri 2021 skupina nefungovala.

• **Dosiahnutý stav:** SAMRS začala zverejňovať bodové hodnotenia podaných projektových žiadostí.

4.2 Definovanie komparatívnej výhody SR na medzirezortnej a vládnej úrovni

- **Cieľový stav:** vytvorený a facilitovaný proces s cieľom identifikácie a budovania komparatívnej výhody SR na medzirezortnej úrovni a v konzultácii s občianskou spoločnosťou
- **Dosiahnutý stav:** Nesplnené. Proces nebol začatý.

5.2 Počet zadaných/uskutočnených evaluácií:

- **Cieľový stav:** vypracovaný plán evaluácií spolu s rozpočtom na ročnej báze
- **Dosiahnutý stav:** Neexistuje plán evaluácií a neboli realizované žiadne evaluácie okrem Priebežného hodnotenia Strednodobej stratégie rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky na roky 2019 – 2023.

4.3 Vypracovanie strategických dokumentov

- **Cieľový stav:** vypracovanie humanitárnej stratégie a národnej stratégie globálneho vzdelávania
- **Dosiahnutý stav:** Nebola vypracovaná žiadna z uvedených stratégií.

5.3 Vyslaní rozvojoví diplomati:

- **Cieľový stav:** podľa Zamerania bilaterálnej rozvojovej spolupráce SR mali byť vyslaní traja rozvojoví diplomati (Libanon, Etiópia, Srbsko)
- **Dosiahnutý stav:** Bol vyslaný rozvojový diplomat do Libanonu.

5. TRANSPARENTNOSŤ, EVALUÁCIE A MONITORING

Indikátory:

5.1 Transparentné rozhodovacie procesy:

- **Cieľový stav:** zverejnenie bodového hodnotenia, dostatočné naratívne odôvodnenie, zabezpečenie odbornosti a neustrannosti a nezávislosti hodnotiteľov; jasne nastavené procesy a riadne, včasné, odôvodnené rozhodnutia komunikované dotknutým aktérom

PRÍLOHY

Príloha č. 1: Finančné zdroje kontrahované na projekty vybraných členských

Krajina intervencie	Organizácia	Názov donora	Sektor	Suma v EUR (iní donori)	Vlastné prostriedky ²³	SlovakAid prostriedky
ÁZIA						
Afganistan	Človek v ohrození	Individuálni darcovia	Potravinová bezpečnosť			
Afganistan	UNICEF	vlastné zdroje	Iné	19 363		
India	SAVIO	Individuálni darcovia	Zdravotníctvo		11 656	
India	UNICEF	vlastné zdroje	Iné	444		
India	SKCH	Vlastné zdroje Adopcia na diaľku®	Vzdelávanie		252 850	
Irak	SKCH	Individuálni darcovia	Potravinová bezpečnosť	5 800		
Irak	SKCH	SlovakAid	Voda a sanita	200 000		200 000
Irak	SKCH	Konferencia biskupov Slovenska	Vzdelávanie	22 500		
Jemen	UNICEF	vlastné zdroje	Iné	78 030		
Kazachstan	SKCH	Vlastné zdroje Adopcia na diaľku®	Vzdelávanie		5 000	
Kirgizsko	SKCH	Vlastné zdroje Adopcia na diaľku®	Vzdelávanie		5 000	
Libanon	Človek v ohrození	SlovakAid	Iné	100 000		100 000
Libanon	ADRA	SlovakAid	Voda a sanita			200 000
Libanon	Človek v ohrození	Individuálni darcovia	Prístrešie/ shelter		13 472	
Libanon	Človek v ohrození	HOPES-LEB	Vzdelávanie		37 091	
Libanon	Človek v ohrození	Individuálni darcovia	Vzdelávanie		2 300	
Libanon	SKCH	Konferencia biskupov Slovenska	Vzdelávanie	18 840		
Sýria	UNICEF	vlastné zdroje	Iné	27 897		
Sýria	SKCH	Konferencia biskupov Slovenska	Vzdelávanie	50 750		
Sýria	Nadácia Integra	SlovakAid	Voda a sanita			199 916
Vietnam	SKCH	Vlastné zdroje Adopcia na diaľku®	Vzdelávanie		68 612	
SPOU				523 624	395 981	699 916
AFRIKA						
Angola	SAVIO	Individuálni darcovia	Voda a sanita		30 267	
Etiópia	SAVIO	Individuálni darcovia	Potravinová bezpečnosť		12 401	
Etiópia	eRko – HKSD	Verejná zbierka Dobrá novina	Potravinová bezpečnosť		140 201	
Etiópia	Nadácia Integra	Individuálni darcovia	Potravinová bezpečnosť		25 000	
Južný Sudán a Sudán	SAVIO	Individuálni darcovia	Vzdelávanie		60 368	
Keňa	eRko – HKSD	Verejná zbierka Dobrá novina	Potravinová bezpečnosť		246 631	
Keňa	Človek v ohrození	Individuálni darcovia	Potravinová bezpečnosť		7 952	
Keňa	SAVIO	Individuálni darcovia	Vzdelávanie		76 631	
Keňa	SAVIO	SlovakAid	Vzdelávanie			114 708
Keňa	Nadácia Integra	Tearfund Australia	Poľnohospodárstvo	164 730		
Keňa	Nadácia Integra	NORAD	Poľnohospodárstvo	2 831 543		
Keňa / Etiópia	Nadácia Integra	Individuálni darcovia	Vzdelávanie		368 771	
Rwanda	SKCH	SlovakAid, Príspevky od fyzických osôb	Podpora dobrovoľníctva		5 000	10 000

Krajina intervencie	Organizácia	Názov donora	Sektor	Suma v EUR (iní donori)	Vlastné prostriedky ²³	SlovakAid prostriedky
Rwanda	SKCH	Vlastné zdroje – kampaň Krabička	Vzdelávanie		14 400	
Uganda	eRko – HKSD	Verejná zbierka Dobrá novina	Poľnohospodárstvo		55 000	
Uganda	SKCH	SlovakAid, Príspevky od fyzických osôb	Podpora dobrovoľníctva		5 000	5 000
Uganda	ADRA	Príspevky od FO a PO	Poľnohospodárstvo		56 000	
Uganda	Človek v ohrození	Individuálni darcovia	Potravinová bezpečnosť		10 500	
Uganda	SKCH	Vlastné zdroje – kampaň Krabička	Potravinová bezpečnosť		14 200	
Uganda	SKCH	Vlastné zdroje – kampaň Krabička	Vzdelávanie		99 600	
Uganda	SKCH	Vlastné zdroje Adopcia na diaľku®	Vzdelávanie		318 780	
Tanzánia	SAVIO	SlovakAid	Poľnohospodárstvo		18 000	72 701
SPOLU				2 996 273	1 564 702	202 409

EURÓPA						
Albánsko	Výskumné centrum SFPA, n.o.	SlovakAid	Podpora občianskej spoločnosti		11 980	99 996
Albánsko	SKCH	Vlastné zdroje Adopcia na diaľku®	Vzdelávanie		20 000	
Česká republika	ADRA	Individuálni darcovia	Iné		18 217	
Česká republika	Človek v ohrození	Individuálni darcovia	Prístrešie/ shelter			
Gruzínsko	Výskumné centrum SFPA, n.o.	SlovakAid	Podpora občianskej spoločnosti		13 000	99 982
Chorvátsko	ADRA	Individuálni darcovia	Iné		1 740	
krajiny V4	AINova	International Visegrad Fund	Globálne vzdelávanie	4 304	600	
Moldavsko	EMA – Development and Mobility Agency	International Center for Migration Policy Development (ICMPD)	Iné	1 423 898	76 100	
Moldavsko	SKCH	SlovakAid	Iné	200 000		
Moldavsko	EMA – Development and Mobility Agency	SlovakAid	Iné		17 010	100 000
Moldavsko	EMA – Development and Mobility Agency	U.S. Department of State (American Embassy Chisinau)	Iné	84 920		
Moldavsko	Výskumné centrum SFPA, n.o.	SlovakAid	Podpora občianskej spoločnosti		10 000	99 840
Moldavsko	SCKR, n.o.	SlovakAid	Poľnohospodárstvo			39 821
Moldavsko	Človek v ohrození	Individuálni darcovia	Vzdelávanie		8 495	
Rusko	SAVIO	Individuálni darcovia	Vzdelávanie		121 497	
Srbsko	ADRA	USAID	Voda a sanita	98 668		
Srbsko	ADRA	SlovakAid	Podpora dobrovoľníctva			18 710
Turecko, Gruzínsko, Albánsko, Uganda	ADRA	SlovakAid	Podpora dobrovoľníctva		1 148	11 484
Ukrajina	Človek v ohrození	Individuálni darcovia	Iné		2 505	
Ukrajina	SKCH	Individuálni darcovia	Iné	70 000	10 000	90 000
Ukrajina	UNICEF	vlastné zdroje + firemní darcovia	Iné		220 879	
Ukrajina	Človek v ohrození	DCP	Voda a sanita	64 000		
Ukrajina	Človek v ohrození	SlovakAid	Voda a sanita			30 000

Krajina intervencie	Organizácia	Názov donora	Sektor	Suma v EUR (iní donori)	Vlastné prostriedky ²³	SlovakAid prostriedky
Ukrajina	SKCH	Vlastné zdroje Adopcia na diaľku®	Vzdelávanie		195 132	
SPOLU				1 945 790	728 303	589 833

AMERIKA + SVET						
Haiti	SKCH	Vlastné zdroje Adopcia na diaľku®	Vzdelávanie		109 943	
Svet	UNICEF	vlastné zdroje	Iné	66 679		
SPOLU				66 679	109 943	

SLOVENSKO						
Slovensko	FSEV UK	Agentúry pre výskum a vývoj	Globálne vzdelávanie	20 000		
Slovensko	Nadácia Milana Šimečku	Ambasáda USA	Globálne vzdelávanie	8 500		
Slovensko	Výskumné centrum SFPA, n.o.	Dotácia Min. obrany SR	Globálne vzdelávanie	5 150	700	
Slovensko	Výskumné centrum SFPA, n.o.	Dotácie MZVaEZ SR	Globálne vzdelávanie	90 240	4 840	
Slovensko	Nadácia Milana Šimečku	EU komisia/Erasmus+	Globálne vzdelávanie	15 630		
Slovensko	SCKR, n.o.	Európska komisia	Globálne vzdelávanie	44 354	0	
Slovensko	Výskumné centrum SFPA, n.o.	Európska komisia	Globálne vzdelávanie	23 467		
Slovensko	Výskumné centrum SFPA, n.o.	Európsky sociálny fond (Min. vnútra SR)	Globálne vzdelávanie	78 733	3 617	
Slovensko	CEEV Živica	firemní donori	Globálne vzdelávanie		25 000	
Slovensko	CEEV Živica	firemní partneri	Globálne vzdelávanie		97 000	
Slovensko	CEEV Živica	firemní partneri	Globálne vzdelávanie		90 000	
Slovensko	Výskumné centrum SFPA, n.o.	Friedrich Ebert Stiftung	Globálne vzdelávanie		10 330	
Slovensko	Nadácia Milana Šimečku	Holandská ambasáda	Globálne vzdelávanie		2 000	
Slovensko	Človek v ohrození	Ministerstvo spravodlivosti	Globálne vzdelávanie	23 470		
Slovensko	UNICEF	SlovakAid + SPP	Globálne vzdelávanie	5 000	35 240	23 433
Slovensko	Fairtrade Česko a Slovensko z.s.	Vlastné zdroje	Globálne vzdelávanie		12 000	
Slovensko	ADRA	ADRA EU	Iné	20 000		
Slovensko	ADRA	ADRA International	Iné	77 172		
Slovensko	PDCS	Európska komisia	Iné	137 463	34 366	
Slovensko	ADRA	Individuálni darcovia	Iné		2 024	
Slovensko	ADRA	Individuálni darcovia	Iné		121	
Slovensko	ADRA	Príspevky od FO a PO	Iné		1 287	
Slovensko	ADRA	Príspevky od PO	Iné		3 277	
Slovensko	PDCS	Finančný mechanizmus EHP a Nórska	Podpora občianskej spoločnosti	104 926	11 659	
Slovensko	PDCS	Európska komisia	Vzdelávanie	10 000		

Slovensko	Výskumné centrum SFPA, n.o.	Nadácia MH SR	Vzdelávanie	10 000		
Slovensko	Výskumné centrum SFPA, n.o.	Nadácia SPP	Vzdelávanie	20 000		
Slovensko	Nadácia Integra	Pontis	Vzdelávanie	1 000		
Slovensko	SCKR, n.o.	Privátne zdroje	Vzdelávanie		49 639	
Slovensko	PDCS	US Department of State-American Embassy Bratislava	Vzdelávanie	123 300		
Slovensko	Slovenská humanitná rada	AMIF – MV SR	Iné	397 333		
Slovensko	Slovenská humanitná rada	AMIF – MV SR	Iné	312 000		
Slovensko	Slovenská humanitná rada	AMIF – MV SR	Iné	156 000		
Slovensko	Slovenská humanitná rada	UNHCR	Iné	50 000		
Slovensko a Ukrajina	Výskumné centrum SFPA, n.o.	Finančný mechanizmus EHP (MIRRI SR)	Globálne vzdelávanie	444 850		
Slovensko a V4	Výskumné centrum SFPA, n.o.	International Visegrad Fund	Globálne vzdelávanie	146 700		
Slovensko a V4	Výskumné centrum SFPA, n.o.	International Visegrad Fund	Globálne vzdelávanie	130 000		
SPOLU				2 455 288	371 100	23 433
CELKOM				7 987 654	3 170 029	1 515 591

Príloha č. 2: Výdavky na ODA SR v roku 2021 v porovnaní s 2017 - 2020

Bilaterálna pomoc	Podiel výdavkov na celkovej ODA v roku 2021	2017	2018	2019	2020	2021
	24 %	25 933 542,00	28 262 705,00	19 383 012,00	33 373 227,45	30 850 788,50
SAMRS humanitárne a rozvojové projekty (realizované prostredníctvom slovenských MVO, podnikateľských subjektov, štátnych a akademických inštitúcií)		3 796 279,00	3 946 905,00	3 864 554,00	3 774 966,74	4 221 889,00
Spolufinancovania EU projektov		68 498,00	102 551,00	22 312,00	15 792,16	46 939,48
Projekty realizované v SR (Globálne rozvojové vzdelávanie, budovanie kapacít ODA)		285 256,00	152 327,00	52 474,00	89 593,00	119 801,00
Verejná informovanosť		16 353,00	57 598,00	41 829,00	69 150,96	52 161,81
Mikrogranty (poskytované lokálnym organizáciám prostredníctvom zastupiteľských úradov SR v rozvojových krajinách)		402 695,00	443 704,00	494 774,00	633 849,68	621 765,66
Finančná HP		2 067 299,00	611 000,00	96 489,00	702 791,86	1 187 987,00
Sharing Slovak Experience (CETIR)		93 389,00	72 500,00	102 632,00	11 733,00	19 461,84
Pomoc pre utečencov v SR		800 846,00	616 989,00	718 286,00	751 183,97	895 727,10
Vysielanie dobrovoľníkov do rozvojových krajín		234 608,00	232 596,00	223 051,00	185 760,00	139 520,00
Štipendiá pre študentov z rozvojových krajín, výučba slovenčiny		1 642 375,00	1 645 950,00	1 677 613,00	1 355 765,66	1 472 905,00
Rozvojoví diplomati (KE, MD, GE)		153 589,00	281 698,00	160 909,00	234 129,00	233 702,00
Materiálna HP		373 643,00	294 997,00	655 467,00	863 120,16	3 016 928,89
Administratívne náklady (MZVaEZ, SAMRS, MF, MV, MŠVVaŠ)		1 987 558,00	2 302 096,00	1 903 067,00	2 137 200,00	1 889 016,60
Iné finančné toky a príspevky (najmä príspevky do medzinárodných organizácií a programov)		14 011 154,00	17 501 794,00	9 369 555,00	6 558 157,46	15 968 252,09
Odpustenie dlhu Srbskej republiky					15 990 033,80	0,00
Odpustenie dlhu Čiernej Hore						964 731,03
Multilaterálna pomoc	76 %	73 555 384,00	79 548 240,00	82 431 659,00	91 120 359,89	100 203 388,39
Príspevky do medzinárodných organizácií		10 212 368,00	10 286 440,00	10 090 619,00	10 869 318,89	14 504 741,39
Príspevky do EÚ		50 740 000,00	52 750 000,00	55 160 000,00	63 070 000,00	73 270 000,00
Príspevky do Európskeho rozvojového fondu (EDF)		12 603 016,00	16 511 800,00	17 181 040,00	17 181 040,00	12 428 647,00
SPOLU	100 %	99 488 926,00	107 810 945,00	101 814 671,00	124 493 587,34	131 054 176,89

Príloha č. 3: Výdavky na bilaterálnu pomoc podľa teritoriálneho zamerania v roku 2021 v porovnaní s 2017 - 2020

	2017	2018	2019	2020	2021
EURÓPA					
Albánsko	215 678,00	389 801,20	443 980,00	466 738,68	264 973,46
Arménsko	10 520,00	275 030,00	15 830,00		1 177 470,00
Azerbajdžan	880	640	1 680,00	6 195,00	8 845,00
Bielorusko	36 710,00	141 375,20	54 870,00	151 105,08	428 497,89
Bosna a Hercegovina	202 236,00	278 506,80	463 480,00	362 956,06	293 035,30
Čierna Hora	53 870,00	249 799,00	564 930,00	89 390,00	1 073 544,27
Grécko		55 000,00			
Gruzínsko	524 588,00	585 940,20	556 030,00	986 684,53	808 572,86
Kosovo	106 313,00	124 843,80	257 280,00	232 210,57	237 819,50
Moldavsko	844 695,00	696 506,06	889 970,00	812 787,68	834 682,78
Regionálna spolupráca (Arménsko, Azerbajdžan, Gruzínsko)					300 000
Severné Macedónsko	316 598,00	32 260,00	260 150,00	244 872,40	347 107,79
Srbsko	1 481 642,00	923 993,50	1 232 950,00	892 007,70	1 564 895,89
Turecko	4 622 302,00	2 322 032,44	1 693 420,00	1 633 605,00	957 880,00
Ukrajina	1 204 080,00	749 580,90	1 277 660,00	1 334 923,70	1 314 478,26
	9 609 592,00	6 557 279,10	7 696 400,00	7 213 476,40	9 611 803,00

AFRIKA					
Alžírsko					1 186 492,00
Angola	9 904,00				
Burundi	4 320,00	4 470,00	4 520,00	1 980,00	
Egypt		7 000,00			
Etiópia	102 400,00	7 200,00	171 290,00	236 946,59	113 191,86
Ghana					4 600,00
Južný Sudán	1 506 184,00	327 668,90	303 120,00	359 280,43	139 999,88
Keňa	1 402 877,00	1 171 302,00	2 304 890,00	958 270,04	1 963 406,98
Kongo					1 186 492,00
Lesotho	28 800,00	14 400,00	24 560,00	3 600,00	22 240,00
Líbya	1 000 000,00	8 250 000,00			
Madagaskar	10 000,00				
Rwanda	25 000,00	7 200,00	25 190,00	63 282,00	2 912 102,36
Somálsko				20 249,52	65 055,01
Sudán		1 660,00	5 350,00	35 665,00	26 945,00
Tanzánia	50 000,00	50 000,00	0	139 975,50	
Uganda	40 600,00	13 100,00	67 440,00	125 891,70	151 365,06
	4 180 085,00	9 847 000,90	2 906 360,00	1 945 140,78	7 771 890,15

	2017	2018	2019	2020	2021
ÁZIA					
Afganistan	881 650,00	293 528,00	299 100,00	369 714,44	578 003,98
Bhután				9 762,41	
Filipíny	8 710,00				
Indonézia		13 896,00		3 500,00	1 054 954,78
Irak	52 462,00	644 466,00	273 170,00	424 205,63	232 294,05
Irán			111 980,00		10 000
Izrael	25 000,00				
Jemen	157 200,00	2 260,00	100 000,00		1 022 838,00
Jordánsko		23 995,39	4 520,00	6 195,00	14 170,00
Kambodža	21 600,00	56 000,00	23 820,00		19 584,00
Kazachstan	10 000,00	948,34	5 950,00		
Kirgizsko	10 900,00	960	10 640,00	15 677,50	4 790,50
Libanon	392 960,00	640 523,70	642 360,00	299 305,87	903 576,69
Maldivy			3 000,00	750	
Mongolsko	28 095,00	24 880,00	21 940,00	5 520,00	1 365,00
Nepál			7 000,00		
Pakistan	1 000,00				
Palestína	77 470,00	182 070,00	105 690,00	76 720,00	73 295,00
Sýria	1 040 176,00	654 950,90	134 380,00	89 165,00	421 067,00
Tadžikistan	3 240,00		10 000,00		
Uzbekistan	10 560,00		10 000,00		13900
Vietnam	39 320,00	35 000,00	22 080,00	12 315,00	300 290,00
	2 770 863,00	2 848 508,33	1 801 460,00	1 312 830,85	4 650 129,00
AMERIKA					
Argentína			1 600,00	360	
Brazília					3485,39
Ekvádor	1 080,00				
Haiti		127 144,60	11 550,00		
Kuba			7 890,00		
Mexiko		25 000,00	75 000,00		
Peru	94 931,00	3 790,00			
Venezuela			30 000,00	10 000,00	30 000
	96 011,00	155 934,60	126 040,00	10 360,00	33 485,39
CELKOM	16 656 551,00	19 408 722,93	12 530 260,00	10 481 808,03	22 067 307,54
Regionálna a nešpecifikovaná bilaterálna ODA	3 874 882	5 792 085	6 465 480	6 162 542,52	8783480,96
TOTAL	20 531 433,00	25 200 807,93	18 995 740,00	16 644 350,55	30 850 788,50

Príloha č. 4: Zoznam skratiek

ADF	Ambrela Development Forum
Ambrela	Platformy rozvojových organizácií – Ambrela
B2B	Business-to-business
CSP	Strategický dokument krajiny (Country strategy paper)
ČR	Česká republika
DEAR	Program rozvojového vzdelávania a zvyšovania povedomia (Development Education and Awareness Raising Programme)
DG INTPA	Generálne riaditeľstvo pre medzinárodnú spoluprácu a rozvoj (Directorate-General for International Partnerships)
DG NEAR	Generálne riaditeľstvo pre susedstvo a rokovania o rozšírení (Directorate-General for Neighbourhood and Enlargement Negotiations)
EK	Európska komisia
EÚ	Európska únia
GENE	Global education network europe
GPEDC	Globálne partnerstvo pre efektívnu rozvojovú spoluprácu (Global partnership for effective development co-operation)
GV	Globálne vzdelávanie
HDP	Hrubý domáci produkt
HND	Hrubý národný dôchodok
HNP	Hrubý národný produkt
IBRD	Medzinárodná banka pre obnovu a rozvoj (International Bank for Reconstruction and Development)
IFC	Medzinárodná finančná korporácia (International finance corporation)
KV	koordináčny výbor
MF SR	Ministerstvo financií Slovenskej republiky
MNO	mimovládna nezisková organizácia
MO SR	Ministerstvo obrany Slovenskej republiky
MPRV SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky
mRNA	mediátorová ribonukleová kyselina
MS SR	Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky
MV SR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
MZ SR	Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
MZVaEZ	Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky
MŠVvaŠ SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
NPRVV	Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
NS GV	Národná stratégia globálneho vzdelávania
ODA	Oficiálna rozvojová pomoc (Official development aid)
OECD-DAC	Výbor pre rozvojovú pomoc Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (Organization for economic cooperation and development)
OOS	organizácie občianskej spoločnosti
ORPO	odbor rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci
OSN	Organizácia spojených národov
SAMRS	Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu
SGV	Stratégia globálneho vzdelávania
SR	Slovenská republika
WTO	Svetová obchodná organizácia

Členské a pozorovateľské organizácie

Členovia

Pozorovatelia

Ambrela

AidWatch 2022 je správa Platformy rozvojových organizácií – Ambrela, ktorá opisuje a hodnotí systém rozvojovej spolupráce vrátane jeho procesov, mílnikov, ale aj stanovených a dosiahnutých cieľov v roku 2021. Ponúka tak unikátny a kritický pohľad, ako aj odporúčania pre rozvojovú spoluprácu a globálne vzdelávanie zo strany občianskej spoločnosti.

Ambrela je združenie právnických osôb založené v roku 2003. Zastupuje záujmy 29 najväčších a najrelevantnejších slovenských organizácií (prevažne mimovládnych), ktoré pôsobia v oblasti rozvojovej spolupráce, humanitárnej pomoci alebo globálneho vzdelávania. Je tiež oficiálnym a dlhodobým partnerom MZVaEZ SR pri pripomienkovaní a príprave kľúčových dokumentov a procesov týkajúcich sa zahraničnej politiky v oblasti rozvojovej spolupráce.

Medzi hlavné piliere Ambrely patrí advokačná činnosť, budovanie kapacít mimovládnych organizácií a verejná informovanosť.

Ambrela je tiež zakladajúcim členom Konfederácie európskych mimovládnych rozvojových a humanitárnych organizácií (CONCORD) a spolupodieľa sa tak na presadzovaní záujmov rozvojovej spolupráce a Agendy 2030 na úrovni Európskej únie.

Autori: Daniel Kaba, Zuzana Firgánková, Juraj Jando

Jazyková korektúra: Jana Vicenová

Grafická úprava: Michal Šandrej

Publikácia bola vydaná s finančnou podporou SlovakAid a Európskej komisie.

Publikácia reflektuje iba názory Ambrely a tieto nemožno interpretovať ako stanovisko donorov.

Ambrela – Platforma rozvojových organizácií

Miletičova 7 | 821 08 Bratislava | Slovensko

info@ambrela.org

www.ambrela.org

Co-funded by
the European Union